

- Милорад Штица, дипломирани економиста, и
- Снежана Вујнић, дипломирани економиста.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1392/15
29. јуна 2015. године
Бања Лука

Предсједница
Скупштине,
Жељка Цвијановић, с.р.

На основу члана 15. став 1. тачка з), члана 43. став 6. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) и чл. 25. и 42. Закона о државним службеницима Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 117/11 и 37/12), Влада Републике Српске, на 27. сједници, одржаној 29.6. и 2.7.2015. године, д о н о с и

Р Ј Е Ш Е Њ Е

О ПОСТАВЉЕЊУ ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ СЕКРЕТАРА МИНИСТАРСТВА ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

1. Александра Којадиновић Међед, дипл. правник, поставља се за вршиоца дужности секретара Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију, на период од 90 дана.

2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 04/1-012-2-1420/15
29. јуна 2015. године
Бања Лука

Предсједница
Владе,
Жељка Цвијановић, с.р.

978

На основу члана 7. став 2. и члана 14. став 4. Закона о органској производњи (“Службени гласник Републике Српске”, број 12/13) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 и 121/12), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде д о н о с и

П РА В И Л Н И К

О МЕТОДАМА ОРГАНСКЕ БИЉНЕ И СТОЧАРСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ И ПЕРИОДУ КОНВЕРЗИЈЕ

ГЛАВА I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником прописују се методе органске биљне и сточарске производње и дужина трајања периода конверзије у биљној и сточарској производњи.

Члан 2.

Поједини појмови употребљени у Закону о органској производњи (у даљем тексту: Закон) употребљавају се и у овом правилнику, а имају сљедеће значење:

1) прехранбени адитив подразумева материју која се без обзира на њену хранљиву вриједност не користи као храна, нити је типичан састојак хране, али се додаје храни због технолошких и органолептичких особина у току поступка производње, прераде, припреме, паковања, транспорта и чувања хране;

2) аквакултура је гајење риба, млађи и оплођене икре, као и осталих водених организама у објектима за њихово гајење и кавезима;

3) база репродуктивног материјала за органску производњу (у даљем тексту: база репродуктивног материјала) јесте списак биљних врста и сорти биља које су произведене методама органске производње, а у складу са прописима којима је регулисана област признавања сорти, односно производње сјемена и садног материјала, чији се репродуктивни материјал може користити у органској производњи;

4) ветеринарско-медицински производ (у даљем тексту: ВМ производ) који представља сваку супстанцу или комбинацију супстанци произведених и намијењених за лијечење или спречавање болести животиња, за постављање дијагнозе, побољшање или промјене физиолошких функција, као и за постизање других медицинских циљева;

5) ветеринарски третман је свака љековита или превентивна терапија која се примјењује против једне специфичне болести;

6) добављач репродуктивног материјала у органској производњи (у даљем тексту: добављач репродуктивног материјала) јесте правно лице са сједиштем у Републици Српској које производи, дорађује, ставља у промет или увози репродуктивни материјал који се користи у органској производњи;

7) генетички модификован организам (у даљем тексту: ГМО) је организам чији је генетски материјал промијењен методама савремене биотехнологије;

8) густина држања је жива маса животиња по кубном метру воде у било којој фази раста и развоја, односно маса по квадратном метру површине у случају рибе лист и шкампа;

9) јонизујуће зрачење је пренос енергије у облику честица или електромагнетних таласа, таласне дужине од 100 нанометара или мање или фреквенције од $3 \cdot 10^{15}$ Hz или је у стању да произведе јоне индиректно или директно;

10) мријестилиште је мјесто за размножавање, излијегање и узгој риба и других водених организама у раним фазама животног циклуса;

11) обновљиви извори енергије су извори енергије који се налазе у природи и обнављају се у цијелости или дјелимично, посебно енергија водотока, вјетра, неакмулирана сунчева енергија, био-маса, геотермална енергија и друго;

12) оглашавање је свако представљање јавности којим се директно или индиректно промовише продаја органских производа, а које није обиљежавање;

13) први прималац је физичко, односно правно лице коме се испоручује пошиљка из увоза за даљу прераду, односно стављање у промет;

14) поликултура у оквиру аквакултуре и производње морских трава је гајење двије или више врста, најчешће са различитих трофичких нивоа, а у оквиру исте производне јединице;

15) помоћно средство у преради је свака супстанца која не представља састојак прехранбеног производа, а која се намјерно додаје при преради сирових материјала, намирница или њихових састојака да би се обезбиједили одређени технолошки захтјеви за вријеме третирања или прераде, што може да резултира ненамјерним, али технолошки неизбежним присуством резидуа супстанце или њених деривата у прехранбеном производу, под условом да те резидуе не представљају здравствени ризик и да немају технолошки ефекат у финалном производу;

16) производна јединица је земљиште, објекат, историја или простор који се користе за производњу (производне парцеле, пашњаци, отворени простор, сточарски објекти, риљаци, системи за аквакултуру, приобаље чије је коришћење дозвољено, простори за складиштење биљака, биљних производа, производа од животиња, сировина и свих других инпута значајних за органску производњу);

17) производ за заштиту биља је активна супстанца и препарат који садржи једну или више активних супстанци у коначном облику, а који је намијењен за заштиту биља или биљних производа од штетних организама или спречавање дјеловања штетних организама, дјеловање на животне процесе биљака различито од начина дјеловања средстава за исхрану биља, као што су регулатори развоја и раста биљака, заштиту биљних производа током складиштења, који се примјењује прије или послије жетве, односно бербе, изузев конзерванаса, уништавање нежељених биљака или њихових дијелова;

18) производни циклус у оквиру аквакултуре и производње морских трава је животно циклус риба и других

водених организама, односно морских трава од најраније фазе живота до клања, односно бербе,

19) растиљаште је средишња фаза у производњи риба, односно фаза између мријестилишта и фазе раста која се завршава у првој трећини производног циклуса;

20) састојак хране је свака компонента, укључујући адитиве и ензиме који се употребљавају у производњи или у припреми хране, а која је присутна у изворном или у измијењеном облику у готовом производу. Под састојком се не сматрају:

1. саставни дијелови састојка који се у току производног процеса издвоје и поново врате у пропорцији која није већа од првобитне,

2. пренесени адитиви, односно адитиви који су у намирницу дошли директно преко једног или више састојака, а у самом производу немају технолошку функцију,

3. помоћна средства у производњи, укључујући раствараче и ензимске препарате;

21) стављање на тржиште је држање хране или хране за животиње ради продаје, укључујући и понуду за продају, те продају или било који други облик преноса без обзира на то да ли је бесплатан или није, као и све облике дистрибуције и преноса на територију Републике Српске;

22) хидропонска производња је начин узгајања биљака чији су коријени уроњени само у раствор минералних ђубрива или у неки инертни медиј, као што је перлит, пијесак или минерална вуна, а коме је додат хранљиви раствор;

23) упакована храна је свака појединачна храна у целини или дјелимично, унапријед упакована у амбалажу и намијењена крајњем потрошачу и објектима јавне исхране, која се састоји од хране и амбалаже и која штити и обезбјеђује исправност хране до момента отварања;

24) храна је свака материја или производ, прерађен, дјелимично прерађен или непрерађен, а намијењен да га људи употребљавају или се може претпоставити да ће га људи употребљавати. Појам хране подразумијева и пиће, жвакаћу гуму, као и све друге хранљиве материје које се уграђују у храну за вријеме производње, припреме или обраде. Појам хране обухвата и воду, и то воду која служи за јавно снабдијевање становништва као вода за пиће, воду која се употребљава или уграђује у храну током њене производње, припреме или обраде и минералну и изворску воду упаковану у оригинално паковање;

25) храна за животиње је свака супстанца или производ, прерађена, дјелимично прерађена или непрерађена, а намијењена је за исхрану животиња које служе за производњу хране;

26) храна за животиње из периода конверзије је храна за животиње произведена у току периода конверзије, и то по истеку рока од 12 мјесеци од дана закључивања уговора о укључивању произвођача у органску производњу.

ГЛАВА II

МЕТОДЕ ОРГАНСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Члан 3.

(1) У органској производњи не може се употребљавати храна, храна за животиње, помоћна средства у преради, средства за заштиту и исхрану биља, оплеменљачи земљишта, репродуктивни материјал, микроорганизми или животиње који су ГМО или представљају производе добијене од или помоћу ГМО.

(2) Поријекло производа који се користи као храна или храна за животиње утврђује се на основу ознаке на производу или на основу пратећег документа који је приложен или достављен уз производ, у складу са законом којим се уређује безбједност хране, односно прописом којим се уређује обиљежавање производа.

(3) Производе који се не користе као храна или храна за животиње који потичу из конвенционалне производње, а који се користе у органској производњи, треба да прати

изјава продавача којом се потврђује да испоручени производи нису произведени од ГМО или помоћу ГМО.

(4) У преради органске хране или хране за животиње, односно сировина које се користе у производњи органске хране или хране за животиње не може се користити јонизујуће зрачење.

Члан 4.

(1) Методе органске производње обухватају методе органске биљне производње и методе органске сточарске производње.

(2) Примјеном метода из става 1. овог члана обезбјеђује се:

1) одржавање и побољшавање земљишта, физичка, хемијска и микробиолошка активност земљишта и његова стабилност и биолошка разноликост која спречава сабијање и ерозију земљишта, као и исхрана биљака преко еко-система земљишта,

2) минимална употреба необновљивих ресурса и сировина које не потичу са истог пољопривредног добра,

3) рециклирање отпада и нуспроизвода биљног и животињског поријекла као сировина у биљној и сточарској производњи,

4) уважавање локалних или регионалних агроколошких услова приликом доношења одлука о врсти и начину производње,

5) одржавање здравља животиња подстицањем природног имунитета, као и избором одговарајућих врста, раса и поступака узгоја,

6) одржавање здравља биљака примјеном превентивних мјера, као што су избор одговарајућих врста и сорти отпорних на штеточине и болести, одговарајући плодоред, механички и физички поступци заштите биља, као и примјена мјера биолошке контроле патогена, штеточина и корова, а то укључује и заштиту природних непријатеља штеточина гајених врста,

7) пракса узгоја стоке која је прилагођена локацији и земљи на којој се одвија производња,

8) поштовање високог степена добробити животиња, уз уважавање специфичних потреба сваке врсте,

9) производња производа из органског сточарства коришћењем животиња које су од рођења, односно излијегања читав живот провеле на газдинствима која се баве органском производњом,

10) бирање врста и раса, узимајући у обзир способност животиња да се прилагоде локалним условима, њихову виталност и отпорност на болести или здравствене проблеме,

11) исхрана животиња храном за животиње која се састоји од пољопривредних састојака органског поријекла и природних непољопривредних материја,

12) примјена поступака узгоја животиња које побољшавају имунитет и јачају природну одбрану од болести, а то првенствено укључује редовне физичке активности и, према потреби, приступ отвореним површинама и пашњацима,

13) искључење вјештачки добијених полиплоидних животиња,

14) одржавање биолошке разноликости природних водених еко-система, дугорочног здравља водене средине и квалитета околних водених и копнених еко-система у производњи из узгоја рибе,

15) храњење водених организама храном за животиње која је добијена одрживом експлоатацијом риболовних ресурса или органском храном за животиње која се састоји од пољопривредних састојака добијених органским узгојем и из природних непољопривредних материја.

Члан 5.

(1) Методе органске производње у биљној и сточарској производњи почињу да се примјењују од почетка периода конверзије, који почиње од дана закључења уговора о вршењу контроле у органској производњи између произвођача и овлашћене контролне организације.

(2) Током периода конверзије:

1) органска производња треба да се обавља у складу са Законом и прописима донесеним на основу њега,

2) на пољопривредном газдинству или производној јединици на којој се дијелом одвија органска производња, а дијелом је у току прелазак на органску производњу, органски производи и производи из периода конверзије, као и животиње, треба да се држе одвојено или да се омогући њихово лако одвајање, а одговарајући подаци (на основу којих се може утврдити како су производи одвојени) евидентирају се.

(3) Методе органске производње морају да се примјењују без прекида ако произвођач који је закључио уговор о контроли и сертификацији у органској производњи промијени овлашћену контролну организацију.

Члан 6.

На једном пољопривредном газдинству може истовремено да се примјењује конвенционална производња и методе органске производње (у даљем тексту: паралелна производња) ако се:

1) на пољопривредном газдинству у случају биљне производње гаје, односно узгајају:

1. у биљној производњи, различите сорте биљака које се лако разликују међу собом,

2. у сточарској производњи, на пољопривредном газдинству гаје животиње различитих врста, с тим што се у случају узгоја риба и других водених животиња могу узгајати исте врсте риба, односно других водених организама, и то на локацијама које су на одговарајући начин раздвојене;

2) обезбиједи да производне јединице, као и животиње и производи који се користе у органској производњи или су добијени из органске производње буду одвојене од оних које се користе у конвенционалној производњи или су добијени из конвенционалне производње, као и под условом да се води посебна евиденција за органску и конвенционалну производњу.

Члан 7.

Изузетно од члана 6. тачка 1) подтачка 1. овог правилника, ако постоје климатске, географске и структурне потешкоће, на пољопривредном газдинству може да се обавља паралелна производња, и то у случају:

1) производње вишегодишњих биљних врста које захтијевају период гајења од најмање три године, могу се узгајати сорте које се не могу лако разликовати ако:

1. производња чини дио плана конверзије којим је предвиђено да се посљедња производна јединица на којој се примјењује конвенционална производња укључи у органску производњу у најкраћем могућем року, не дужем од пет година,

2. су предузете одговарајуће мјере да би се производи из органске и конвенционалне производње просторно раздвојили,

3. произвођач овлашћену контролну организацију обавијести најмање 48 часова прије бербе сваког производа,

4. по завршетку бербе произвођач овлашћену контролну организацију обавијести о количини производа са производних јединица и о мјерама које су примјењене за раздвајање производа,

5. произвођач сваке године достави овлашћеној контролној организацији одобрен план конверзије;

2) пољопривредних површина које се користе у сврху истраживања или образовања, као и у случају производње репродуктивног материјала, под условом да су испуњени услови из тачке 1) подт. 2, 3, 4. и 5. овог члана;

3) ливаде које се користе искључиво за испашу.

Члан 8.

(1) Изузетно од члана 6. тачка 1) подтачка 2. овог правилника, ако постоје климатске, географске и структурне

потешкоће, на пољопривредном газдинству може да се обавља паралелна производња, и то у случају:

1) када се сточарска производња обавља у сврху истраживања или образовања, и у том случају се, ако је одобрена паралелна производња, могу узгајати животиње исте врсте ако:

1. су предузете мјере о којима је унапријед обавијештена овлашћена контролна организација, како би се обезбиједило раздвајање стоке, сточних производа, ђубрива и хране за животиње из сваке производне јединице,

2. произвођач овлашћену контролну организацију унапријед обавијести о свакој испоруци или продаји стоке или сточних производа,

3. произвођач овлашћену контролну организацију обавијести о количини произведених органских производа, уз навођење карактеристика које омогућавају идентификацију производа и да потврди да су примјењене мјере за раздвајање производа;

2) узгоја пчела, и у том случају се паралелна производња може обављати за потребе опрашивања, под условом да су испуњени услови који су прописани овим правилником, осим услова који се односе на локацију пчелињака.

(2) У случају из става 1. тачка 2) овог члана морају да се евидентирају подаци о паралелној производњи, а производ добијен на такав начин не сматра се органским производом.

ГЛАВА III

МЕТОДЕ ОРГАНСКЕ БИЉНЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Члан 9.

(1) Методе органске биљне производње обухватају избор врста и сорти биља, плодоред, систем обраде земљишта, средства и начин ђубрења, систем одржавања плодности земљишта, начин сузбијања биљних болести, штеточина и корова, начин сакупљања дивљих врста из природних станишта, у складу са Законом.

(2) Агротехничке мјере које се примјењују у органској биљној производњи треба да спријече или сведу на најмању могућу мјеру загађење животне средине.

(3) У органској биљној производњи не може се обављати хидропонска производња.

1. Избор врста и сорти биља

Члан 10.

(1) У органској биљној производњи користе се врсте и сорте биља које су прилагођене локалним агроколошким условима.

(2) Приликом избора сорти биља приоритет имају домаће аутоктоне сорте и сорте толерантне на проузроковаче болести и штеточине.

(3) У производњи органских производа који нису репродуктивни материјал користи се репродуктивни материјал који је произведен методама органске производње.

(4) Репродуктивним материјалом који је произведен методама органске производње, у смислу овог правилника, сматра се сјеме, односно вегетативни репродуктивни материјал чија је матична биљка узгајана методама органске производње најмање једну генерацију, односно, у случају вишегодишњих биљака, најмање двије вегетационе сезоне.

(5) Доступност репродуктивног материјала из става 3. овог члана може се утврдити на основу Регистра репродуктивног материјала.

Члан 11.

(1) Биљне врсте и сорте које се користе као репродуктивни материјал у органској производњи уписују се у Регистар репродуктивног материјала, на основу обавјештења добављача репродуктивног материјала.

(2) Свака биљна врста и сорта која није уписана у Регистар репродуктивног материјала сматра се да није доступна за органску производњу, односно да је нема на тржишту.

Члан 12.

(1) Уз обавјештење из члана 11. став 1. овог правилника доставља се:

1) сертификат да је репродуктивни материјал произведен методама органске производње у складу са прописима којима се уређује органска производња,

2) доказ да репродуктивни материјал који се пласира на тржиште испуњава опште услове у складу са прописима којим се уређује признавање сорти, односно производња и промет сјемена и садног материјала,

3) податке о комерцијалном и латинском називу биљне врсте и сорте, називу добављача репродуктивног материјала или његовог заступника, контакт адреси и броју телефона, подручју на коме добављач репродуктивног материјала врши испоруку репродуктивног материјала који је произведен методама органске производње и процијењено вријеме за испоруку, називу земље у којој је биљна врста или сорта испитана и одобрена, датуму од када ће репродуктивни материјал који је произведен методама органске производње бити доступан на тржишту, називу овлашћене контролне организације која врши контролу добављача репродуктивног материјала,

4) потписана изјава о гаранцији благовременог обавјештавања у случају да више не располаже репродуктивним материјалом који се користи у органској производњи за ту биљну врсту и сорту.

(2) У Регистар репродуктивног материјала уписују се подаци из става 1. тачка 3) овог члана који су доступни јавности.

Члан 13.

(1) Репродуктивни материјал за органску производњу који је добијен сјетвом, односно вегетативним размножавањем на сопственом имању произвођач може да користи за сопствене потребе, под условом да биљну производњу обавља у складу са Законом.

(2) У случају из става 1. овог члана, произвођач обавјештава овлашћену контролну организацију о врсти и количини репродуктивног материјала који намјерава да користи сљедеће сезоне за органску производњу.

Члан 14.

(1) Изузетно од члана 10. став 3. овог правилника, ако на тржишту нема репродуктивног материјала који је произведен методама органске производње, у органској производњи користи се првенствено репродуктивни материјал из периода конверзије.

(2) Изузетно, у органској производњи може се прије сјетве одобрити, у складу са Законом, употреба репродуктивног материјала из конвенционалне производње, под условом да тај материјал није третиран средствима за заштиту биља која нису дозвољена у органској производњи ако:

1) на тржишту нема репродуктивног материјала који је произведен методама органске производње,

2) је коришћење тог материјала оправдано за спровођење научноистраживачких испитивања,

3) се ради о аутохтоној сорти.

(3) У случају из става 2. овог члана доставља се доказ да репродуктивни материјал није третиран средствима за заштиту биља која нису дозвољена у органској производњи.

(4) У случају из става 2. тачка 1) овог члана, када је у питању сорта, у органској производњи може да се користи репродуктивни материјал из конвенционалне производње ако сорта за којом постоји потреба није уписана у Регистар репродуктивног материјала и ако може да се докаже да ниједна од уписаних сорти исте врсте није одговарајућа и да је коришћење те сорте значајно за производњу.

(5) Ако је корисник благовремено поручио репродуктивни материјал, а ниједан добављач, односно произвођач који пласира репродуктивни материјал на тржиште није у

могућности да испоручи репродуктивни материјал прије сјетве или садње, сматра се да на тржишту нема репродуктивног материјала који је произведен методама органске производње.

2. Плороред, обрада земљишта, ђубрење, средства и одржавање плодности земљишта

Члан 15.

(1) Одговарајућим плороредом и плоросмјеном у органској биљној производњи обезбјеђује се одржавање плодности земљишта, смањење закоровљености и бројности штеточина и узрочника болести биљака, смањење испирања ђубрива, одржавање популације корисних животињских врста и микробиолошке активности земљишта.

(2) Обрада земљишта и гајење биљака у органској биљној производњи врши се на начин којим се обезбјеђује да се одржи или повећа садржај органских материја у земљишту, повећа стабилност и биодиверзитет земљишта, као и да се спречи сабијање и ерозија земљишта.

(3) У органској биљној производњи користи се пољопривредна механизација и опрема (машине за обраду земљишта, сјетву, ђубрење и слично) која је прије употребе очишћена и дезинфикована.

Члан 16.

(1) У органској биљној производњи могу се користити средства за исхрану биља и оплемењивачи земљишта, у мјери која је неопходна, ако се нутритивне потребе биљака не могу адекватно задовољити примјеном мјера за одржавање и побољшање плодности и активности земљишта.

(2) У органској биљној производњи могу се примјењивати средства за исхрану биљака и оплемењивачи земљишта, која су наведена у Списку средстава за исхрану биљака и оплемењивача земљишта у органској производњи, који се налази у Прилогу 1 овог правилника и чини његов саставни дио.

(3) Укупна количина ђубрива које се користи у органској производњи, и то стајског ђубрива, сувог стајског ђубрива и дехидрираног живинарског ђубрива и компостираних животињских екскремената, укључујући и живинарско ђубриво, компостирано стајско ђубриво и течне животињске екскременте, не може да пређе 170 kg азота по хектару површине годишње, због могућег загађења земљишта и вода нитратима.

(4) У циљу прерасподјеле вишка ђубрива из органске производње, произвођач који примјењује методе органске производње може другом произвођачу који примјењује методе органске производње пренијети коришћење тог вишка ђубрива, на основу писменог уговора и у том случају дозвољена количина ђубрива из става 3. овог члана обрачунава се на основу површина свих производних јединица које су обухваћене уговором.

(5) У органској биљној производњи могу се користити одговарајући препарати на бази микроорганизама за побољшање свеукупног стања земљишта или доступности хранљивих материја у земљишту или усјевима, одговарајући препарати на бази биља или микроорганизама за активирање компоста, као и биодинамички препарати.

(6) У органској биљној производњи употреба минералних азотних ђубрива није дозвољена.

(7) За сваку производну јединицу евидентирају се подаци о површини производне јединице (катастарске парцеле), врсти, количини и датуму примјене средстава за исхрану биљака и оплемењивача земљишта из Списка средстава из Прилога 1 овог правилника, који се документују доказима о потреби за њиховим коришћењем.

Члан 17.

Плодност и биолошка активност земљишта одржава се и повећава вишегодишњим плороредом, укључујући легуминозе и друго зеленишно ђубриво, као и примјеном стајског ђубрива или другог органског ђубрива, по могућности компостираног, које потиче из органске производње.

3. Начин сузбијања штеточина, болести и корова

Члан 18.

(1) Заштита од штеточина, болести и корова првенствено се спроводи дјеловањем природних непријатеља, избором врста и сорти биља, одговарајућим плодоредом, начином обраде земљишта, примјеном термичких процеса, коришћењем алелопатских односа и успостављањем заштитних биљних појасева, као и других агротехничких мјера.

(2) Ако се примјеном мјера из става 1. овог члана биљке на адекватан начин не могу заштитити од штеточина, болести и корова, а утврди се да постоји непосредна опасност за биљке, могу се употребити средства за заштиту биља, а која су наведена у Списку средстава за заштиту биља у органској производњи, који се налази у Прилогу 2 овог правилника и чини његов саставни дио.

(3) Изузетно од става 2. овог члана, средства за заштиту биља која нису биљног, животињског, микробиолошког или минералног поријекла и која нису идентична са својим природним обликом могу се употребити само ако услови за њихову употребу искључују било какав непосредни контакт са јестивим дијеловима биљке.

(4) Ако се у органској биљној производњи користе клопке, односно распршивачи, изузев феромонских распршивача, у којима се користе производи за заштиту биља, треба да се обезбиједи спречавање испуштања материја у околину и да се онемогући контакт тих материја са биљном врстом која се гаји, а послје употребе, клопке треба да се одложе на сигурно мјесто.

Члан 19.

За сваку производну јединицу евидентирају се подаци о предузетим мјерама у циљу сузбијања штеточина, болести и корова, уз навођење времена примјене и коришћења средстава, који се документују доказима о потреби за њиховим коришћењем.

4. Начин сакупљања дивљих врста из природних станишта и посебна правила у органској производњи гљива

Члан 20.

(1) Сакупљање дивљих биљних врста и њихових дијелова које расту у природним стаништима, шумама и пољопривредним подручјима (у даљем тексту: дивље врсте) сматра се методом органске биљне производње ако:

1) та подручја нису третирана средствима која нису дозвољена за употребу у органској производњи, у периоду од најмање три године прије сакупљања,

2) сакупљање не утиче на стабилност природног станишта или одржавање врста у зони сакупљања,

3) је успостављен заштитни појас поред путева или других извора загађења, одређен од стране овлашћене контролне организације, ради заштите од загађења,

4) се сакупљање врши у складу са прописима којим се уређује заштита ријетких, проријеђених и ендемичних угрожених биљних врста и незаштићених биљних врста.

(2) За сваку биљну врсту, најмање пет дана прије почетка сакупљања дивљих врста, овлашћеној контролној организацији достављају се следећи подаци:

1) народни и латински назив дивљих врста које се планирају сакупљати, као и датум почетка и завршетка периода сакупљања,

2) мапа мјеста у коме се дивље врсте сакупљају, са јасно означеним границама подручја сакупљања,

3) име и презиме лица која врше сакупљање дивљих врста,

4) локација потенцијалних извора загађења у подручју сакупљања,

5) локација откупних мјеста,

6) локација и потпуни опис складишта и других објеката који служе за припрему и прераду сакупљених дивљих врста.

(3) Поред података из става 2. овог члана, овлашћеној контролној организацији доставља се и доказ да природна станишта нису третирана другим средствима три године прије сакупљања, осим средствима која су дозвољена у органској производњи.

(4) Сакупљање органских и конвенционалних производа из природних станишта може се вршити истовремено, под условом да су предузете одговарајуће мјере како би се спријечило мијешање или замјена органских и конвенционалних производа, ради обезбјеђења идентификације производа.

(5) За сваку дивљу врсту у току сакупљања евидентирају се подаци о: народном и латинском називу дивље врсте, површини и мјесту, односно називу области у којој се обавља сакупљање, начину сакупљања, складиштења, прераде и продаје сакупљених дивљих врста, датуму сакупљања, количини сакупљених дивљих врста и именима лица која су сакупила дивље врсте из природних станишта.

Члан 21.

У органској производњи гљива могу се користити супстрати који су састављени од следећих састојака:

1) од стајског ђубрива и животињских екскремената који потичу са газдинства на коме се примјењују методе органске производње,

(У случају да такво стајско ђубриво и животињски екскременти нису доступни, користе се средства за исхрану биља и оплемењивачи земљишта наведена у Списку средстава у Прилогу 1 овог правилника, под условом да не прелазе 25% тежине укупних састојака супстрата, не укључујући покровни материјал и додатну воду прије компостирања),

2) од производа пољопривредног поријекла, осим производа из тачке 1) овог члана, са газдинства на коме се примјењују методе органске производње,

3) од тресета који није хемијски третиран,

4) од дрвета које, након што је посјечено, није третирано хемијским производима,

5) од минералних ђубрива наведених у Списку средстава у Прилогу 1 овог правилника, воде и земљишта.

5. Посебна правила у органској производњи морских трава

Члан 22.

(1) Берба морских трава и њихових дијелова који природно расту у мору сматра се методом органске биљне производње ако:

1) су сакупљене са подручја високог еколошког квалитета,

2) сакупљање не утиче на дугорочну стабилност природног станишта или на очување врста у зони сакупљања.

(2) Производња морских трава која се обавља у приобалним подручјима чије су еколошке и здравствене карактеристике једнаке карактеристикама из става 1. овог члана сматра се органском биљном производњом ако:

1) се примјењују поступци одрживе праксе у свим фазама производње, од сакупљања младих морских трава до коначног брања,

2) редовно брање младих морских трава из природних станишта којима се допуњавају производне културе у затвореном простору одржава широк генетски пул врсте,

3) се ђубрива не употребљавају, осим у затвореним објектима, и то само ако је њихова употреба дозвољена у органској производњи.

Члан 23.

(1) Берба и производња морских трава обавља се на локацијама које нису изложене загађењу које проузрокују производи или материје које нису дозвољене у органској производњи или загађивачи који могу загадити ове производе.

(2) У случају паралелне производње морских трава, мјере раздвајања производних јединица заснивају се на природном стању, одвојеном систему за дистрибуцију воде, удаљености између производних јединица, току плиме и узводној и низводној локацији органске производне јединице.

(3) У случају заснивања новог процеса производње, односно производње веће од 20 тона производа морске траве годишње, врши се процјена утицаја на животну средину за ту производну јединицу да би се утврдили услови за производне јединице и непосредну околину и могућ утицај процеса производње на животну средину.

(4) За производну јединицу за производњу риба и других водених организама и бербу морских трава обезбјеђује се план одрживог управљања, који се ажурира једном годишње и садржи детаљне податке о ефектима процеса производње на животну средину, поступак праћења животне средине и листу мјера које се примјењују како би се негативан утицај на водену и копнену околину свео на најмању могућу мјеру, укључујући прањење нутријената у животну средину током производног циклуса или годишње, као и резултате контроле производног процеса и ремонта техничке опреме.

(5) У производњи морских трава, као и риба и других водених организама, користе се првенствено обновљиви извори енергије и рециклирање материјала, а распоред редукције отпада уноси се у одржив план управљања, који се примјењује од почетка производње и када је могуће, а коришћење резидуалне топлоте ограничава се на енергију из обновљивих извора.

(6) Процјена био-масе која је потребна за бербу морске траве врши се на почетку процеса производње.

Члан 24.

(1) Берба дивљих морских трава обавља се на одржив начин, и то тако да убрана количина нема значајан утицај на стање у воденом окружењу.

(2) Мјере које се приликом бербе дивљих морских трава предузимају, као што су техника бербе, минимална величина, узраст, репродуктивни циклуси или величина преостале морске траве, треба да обезбиједи обнављање морске траве.

(3) Као доказ о одрживом управљању и краткорочном утицају на област гдје се обавља берба дивљих морских трава, берба се евидентира, а у циљу идентификације, односно верификације да је убрана само дивља морска трава, у производној јединици или на локацији, чува се документација о берби.

Члан 25.

(1) Морским травама које су произведене на мору примјеном метода органске производње сматрају се морске траве које су произведене на мору, а у чијој производњи су коришћене само хранљиве материје које се природно налазе у окружењу или материје из производне јединице за узгој риба и других водених организама која се, ако је то могуће, налази у близини као дио поликултурног система.

(2) За производњу морских трава у објектима на копну код које се користе спољни извори хранљивих материја, ниво материја у отпадној води треба да буде исти или нижи него у води која се улива, и могу се користити само средства за исхрану биља наведених у Спису средстава у Прилогу 1 овог правилника, која су биљног или минералног поријекла.

(3) Број јединки у култури или интензитет производње морских трава евидентира се и треба да одржава цјеловитост воденог окружења, како би се обезбиједило да максимална количина морске траве која се може производити без негативних ефеката на животну средину буде у прописаним границама.

(4) Ужад и друга опрема која се користи за производњу морских трава могу се поново користити или рециклирати.

Члан 26.

(1) Чишћење опреме и објеката за производњу морских трава врши се физичким или механичким путем, а ако је

потребно додатно чишћење, могу се користити само супстанце за чишћење и дезинфекцију опреме и објеката за производњу риба и других морских животиња и морских трава које су наведене у Списку средстава за чишћење и дезинфекцију, који се налази у Прилогу 3 овог правилника и чини његов саставни дио.

(2) Загађивачи у производњи морских трава уклањају се физичким путем или ручно и, када је могуће, враћају се у море далеко од производне јединице.

Члан 27.

Одредбе чл. 22. до 26. овог правилника примјењују се на производњу свих вишећелијских морских трава, фитопланктона и микроалги које се користе као храна за рибе и друге водене животиње, прилагођено тим врстама.

ГЛАВА IV

МЕТОДЕ ОРГАНСКЕ СТОЧАРСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Члан 28.

(1) Методе органске сточарске производње обухватају избор врста и раса животиња, начин узгоја животиња и објекте за узгој животиња, исхрану и здравствену заштиту животиња, превоз и клање животиња, поступање са животињама које су набављене са других фарми, начин сакупљања животињских врста из природних станишта, у складу са Законом о органској производњи.

(2) Методе органске сточарске производње примјењују се на пољопривредном земљишту на коме произвођач има право својине, коришћења, односно закупа, као и на пољопривредном земљишту које је обухваћено уговором о сарадњи.

1. Избор врста и раса животиња

Члан 29.

(1) Методе органске сточарске производње примјењују се на следеће врсте животиња:

- 1) говеда, укључујући биволе и бизоне,
- 2) коње,
- 3) свиње,
- 4) овце,
- 5) козе,
- 6) живину,
- 7) пчеле.

(2) Посебне методе органске сточарске производње примјењују се у производњи риба и других водених организама који су наведени у табелама Врсте риба, ракова, бодљокожаца и мекушаца у органској сточарској производњи у Прилогу 4 овог правилника, који чини његов саставни дио, као и у производњи зоопланктона, микроракова, ротаторија, црва и других организама који се користе као храна за рибе и друге водене организме, прилагођено тим врстама.

Члан 30.

(1) При избору раса или сојева животиња на које се примјењују методе органске сточарске производње узима се у обзир способност животиња да се прилагоде локалним условима, њихова виталност и отпорност на болести.

(2) Расе или сојеви животиња на које се примјењују методе органске сточарске производње бирају се и тако да се избјегну одређене болести или здравствени проблеми који су типични за расе или сојеве који се користе у интензивној производњи, као што је стресни синдром свиња, блиједо, меко и водњикаво месо, изненадна смрт, спонтани абортус и тешки порођај који захтијева царски рез.

(3) При избору раса или сојева животиња на које се примјењују методе органске сточарске производње, предност треба да се да аутохтоним расама и сојевима.

(4) Када су у питању пчеле, методе органске сточарске производње могу се примјењивати само на пчеле расе *Apis mellifera carnica*.

2. Начин узгоја животиња и објекти за узгој животиња

Члан 31.

(1) Ради спречавања прекомјерне испаше, преласка животиња на туђе земљиште, као и ерозије и загађења земљишта које проузрокују животиње или је последица преношења њихових екскремената, број животиња у органској сточарској производњи треба да буде ограничен.

(2) Укупан број грла по јединици површине у органској сточарској производњи треба да обезбиједи производњу до највише 170 kg азота годишње по хектару пољопривредног земљишта, у складу са чланом 16. став 3. овог правилника.

(3) Максимално дозвољени број грла по јединици површине у органској сточарској производњи из става 2. овог члана наведен је у табели Максимално дозвољени број животиња по хектару у органској сточарској производњи у Прилогу 5 овог правилника, који чини његов саставни дио.

Члан 32.

У органској сточарској производњи животиње се, по правилу, размножавају природним путем, с тим што се у појединим случајевима може извршити вјештачка оплодња, осим клонирања и пресађивања ембриона.

Члан 33.

(1) У органској сточарској производњи животиње се не могу везивати или стављати у изолацију, осим у посебним случајевима, и то у ограниченем периоду, а под условом да за то постоје разлози безбједносне природе и разлози који се односе на добробит и здравствено стање животиња.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, у случају када је неопходно обезбиједити оснивање или одржавање органске производње на газдинствима која су суочена са климатским, географским или структурним потешкоћама, говеда на малим производним јединицама могу се везивати ако њихово држање није могуће у групама сходно њиховим животним потребама и под условом да им је обезбијеђен приступ пашњацима током периода испаше, односно приступ простору на отвореном најмање два пута седмично, ако испаша није могућа.

(3) У органској сточарској производњи, а ради очувања квалитета производа и традиционалних поступака производње, може се вршити физичка кастрација животиња, у складу са Законом о заштити и добробити животиња.

(4) У органској сточарској производњи поступци попут купирања репова, брушења зуба, скраћивања кљунова и обезрожавања не могу се вршити систематски, осим у појединачним случајевима који су у складу са Законом о заштити и добробити животиња.

(5) Поступци из ст. 3. и 4. овог члана изводе се у најпријемљивијем животном добу животиње, уз примјену анестезије и аналгезије, да би се патња животиња свела на најмању могућу мјеру.

(6) У органској сточарској производњи не може се вршити сакаћење животиња, као што је сјечење крила матици (пчеле).

Члан 34.

(1) Живина треба да се гаји док не достигне минималну старост или треба да се узгајају спорорастући хибриди да би се спријечило коришћење интензивних метода узгоја.

(2) У случају да произвођач не гаји спорорастуће хибриде, минимална старост за клање је:

- 1) за пилиће, 81 дан,
- 2) за копуне, 150 дана,
- 3) за пекиншке патке, 49 дана,
- 4) за женке мошусне патке, 70 дана,
- 5) за мужјаке мошусне патке, 84 дана,
- 6) за дивље патке, 92 дана,
- 7) за бисерке, 94 дана,
- 8) за ћуране и гуске за печење, 140 дана,
- 9) за ћурке, 100 дана.

Члан 35.

(1) Сваке године, у ограниченем периоду, животиње из конвенционалне производње могу да користе пашњаке на којима се примјењују методе органске производње, под условом да те животиње потичу из екстензивног система гајења и да на том пашњаку у то вријеме нису присутне животиње из органске производње.

(2) Животиње из органске производње могу бити на испашу на заједничком земљишту, под сљедећим условима:

1) да то земљиште није третирано производима који нису дозвољени у органској производњи најмање три године,

2) да свака животиња из конвенционалне производње која користи то земљиште потиче из екстензивног система гајења,

3) да се ниједан сточарски производ од животиња из органске производње, за вријеме коришћења овог земљишта, не сматра органским производом, осим ако се докаже да су те животиње биле одвојене од животиња из конвенционалне производње.

(3) Када животиње из органске производње прелазе са једног пашњака на други, те животиње могу да пасу на земљишту из конвенционалне производње, с тим што унос хране из конвенционалне производње у облику траве и друге вегетације које животиње пасу у току овог периода не треба да пређе 10% од укупне количине хране годишње, прерачунато на суву материју у храни.

(4) Евидентирани подаци и документација о испуњености услова из овог члана чувају се као доказ.

Члан 36.

(1) У органској сточарској производњи животиње се узгајају у одговарајућим објектима за узгој животиња или на отвореном простору, у предјелима у којима климатски услови омогућавају боравак животиња на отвореном простору.

(2) Објекти за узгој животиња у органској сточарској производњи треба да имају такву изолацију, гријање и вентилацију да омогућавају да се циркулација ваздуха, ниво прашице, температура, релативна влажност ваздуха и концентрација гасова одржава у границама које нису штетне по животиње и да обезбјеђују одговарајућу природну вентилацију и довољну количину природног свјетла.

(3) У објектима за узгој животиња број животиња које се узгајају треба да буде одговарајући, како би се омогућило да животиње, у зависности од врсте, расе, старости, пола и величине групе, имају:

1) довољно простора (довољно простора за стајање у природном положају, могућност да нормално легну, да се окрену, тимаре, заузму све природне положаје и праве све уобичајене покрете, као што су истезање удова и махање крилима),

2) добре животне услове,

3) могућност задовољавања специфичних потреба и навика.

(4) Минимална површина унутрашњих простора, простора на отвореном и друге карактеристике објеката за узгој различитих врста и категорије животиња дати су појединачно у табелама Минималне унутрашње и спољашње површине смјештаја за различите врсте и категорије животиња у органској сточарској производњи из Прилога 6 овог правилника, који чини његов саставни дио.

Члан 37.

(1) Објекти за узгој сисара треба да испуњавају сљедеће услове:

1) под треба да буде гладак и да се не клиже, а најмање половина од његове укупне површине из одговарајуће табеле из Прилога 6 овог правилника треба да буде пуни под, што подразумемијева да тај дио није сачињен од греда или решеткасте конструкције,

2) простор за лежање и одмарање треба да буде довољне величине, израђен од чврстог материјала који није решеткасте конструкције, као и да буде удобан, чист и сув, са довољно суве простирке која је од сламе или другог подесног природног материјала, а која се може побољшати или обогатити неким другим минералним производом наведеним у Списку средстава из Прилога 1 овог правилника.

(2) Поред услова из става 1. овог члана, објекти за узгој свиња треба да имају површине за кретање које омогућавају животињама да рију и копају, а за ове потребе могу се користити различити супстрати.

(3) У објектима из става 1. овог члана:

1) телад може да буде смјештена у индивидуалним боксовима само до седам дана старости,

2) крмаче треба да се држе у групама, осим у посљедњим фазама бременитости и током периода лактације,

3) прасићи не треба да се држе у кавезима или у боксовима са решеткастим подом.

Члан 38.

(1) Објекти за узгој живине треба да испуњавају следеће услове:

1) објекат треба да буде изграђен тако да сва живина има лак приступ отвореном простору;

2) треба да имају отворе одговарајуће величине за улазак и излазак, а укупна дужина тих отвора треба да буде најмање 4 m на 100 m² површине простора који је на располагању живини;

3) најмање једна трећина површине објекта треба да буде изграђена од чврстог материјала, односно да није мрежасте или решеткасте структуре и треба да буде покривена протеклом од материјала као што је слама, струготина или пијесак, а у дијелу који је решеткасте структуре пречке треба да буду величине и броја који одговара врсти живине и величини јата, у складу са одговарајућим условима наведеним у табелама из Прилога 6 овог правилника;

4) максимални капацитет објекта, према врсти живине, треба да буде:

1. до 4.800 пилића,

2. до 3.000 кока носиља,

3. до 5.200 бисерки,

4. до 4.000 женки мошусне или пекиншке патке или до 3.200 мужјака мошусне или пекиншке патке или других патка,

5. до 2.500 копуна, гуски или ћурки;

5) укупна употребљива површина објекта за тов живине у било којој појединачној јединици не треба да буде већа од 1.600 m²;

6) када се ради о објектима за коке носиље, ти објекти треба да имају довољну подну површину која је доступна носиљама и која је погодна за сакупљање измета.

(2) У објектима из става 1. овог члана:

1) природна свјетлост се може допунити вјештачком, како би се постигао максимум од 16 часова свјетла дневно, уз непрекидни период ноћног одмора од најмање осам часова без вјештачког освјетљења,

2) живина не треба да се држи у кавезима, а воденим птицама треба да буде обезбијеђен приступ потоку, бари, језеру или базену кад год то дозвољавају временски и хигијенски услови, како би се задовољиле посебне потребе ове врсте.

Члан 39.

(1) У органској сточарској производњи животињама увијек, односно када то дозвољавају временски услови и стање земљишта, треба да је омогућен приступ простору на отвореном, осим у случају када су, у складу са прописима којима се уређује сузбијање заразних болести животиња, уведене мјере забране кретања животиња.

(2) Простори на отвореном из става 1. овог члана треба да буду дјелимично покривени, а простори на отвореном за живину треба да буду углавном прекривени вегетацијом, да имају заштитне објекте и да омогућавају живини слободан приступ одговарајућем броју појилица и хранилица.

(3) Биљоједи увијек, односно када то дозвољавају временски услови и стање земљишта треба да имају приступ пашњацима за испашу, изузев у току зимских мјесеци, а под условом да током периода испаше имају приступ пашњацима и да зимски режим смјештаја омогућава животињама слободу кретања.

(4) Изузетно од става 3. овог члана, биковима старијим од једне године треба током цијеле године да буде обезбијеђен приступ пашњаку или простору на отвореном.

(5) У случају настанка неких специфичних проблема који се односе на управљање у органској сточарској производњи, завршна фаза тога говеда може се обављати и у затвореном простору, с тим да трајање те фазе не прелази једну петину њиховог животног вијека, а најдуже три мјесеца.

(6) Живини треба да буде обезбијеђен приступ простору на отвореном у току најмање једне трећине живота, а ако се услед уведених мјера забране кретања животиња (у складу са прописима којима се уређује сузбијање заразних болести животиња) живина држи у затвореном простору, треба да јој се обезбиједи стални приступ довољним количинама кабасте хране и других одговарајућих материја, како би могла да испуни своје етолошке потребе.

Члан 40.

(1) Постављање пчелињака, осим у периодима када нема цвјетања или када су пчелиња друштва у фази мировања, врши се тако да у кругу од 3 km од локације пчелињака извори нектара и полена потичу од биљака из органске производње, односно од самониклих биљака и биљака из конвенционалне производње које су третиране средствима дозвољеним у органској производњи и на довољној удаљености од извора који могу да доведу до загађења пчеларских производа и да угрозе здравље пчела.

(2) Кошнице треба да буду направљене од природних материјала који не представљају ризик за загађење животне средине или пчелињих производа и у њима се могу користити само природни производи, као што су прополис, восак и биљна уља, осим када је употреба других производа неопходна ради спречавања болести и ветеринарског лијечења, у складу са овим правилником.

(3) Пчелињи восак који се користи за формирање новог пчелињег друштва, односно за замјену пчелињег воска током периода конверзије треба да потиче из органских производних јединица.

(4) Изузетно од става 3. овог члана, пчелињи восак из конвенционалне производње може се користити у следећим случајевима:

1) ако на тржишту нема пчелињег воска из органске производње,

2) ако је доказано да пчелињи восак није загађен супстанцама које нису одобрене за органску производњу,

3) под условом да потиче од воштано медних поклопаца.

(5) Пчеле се не могу уништавати ради добијања пчеларских производа.

(6) Екстракција меда не може се вршити из саћа у коме се налази легло, а приликом екстракције меда не могу се користити хемијска синтетичка средства за одбијање инсеката.

3. Исхрана животиња

Члан 41.

(1) У органској сточарској производњи користи се храна за животиње која првенствено потиче са пољопривредног газдинства на коме се животиње узгајају и на коме се примјењују методе органске производње или са других пољопривредних газдинстава на којима се примјењују

методе органске производње и која су, по могућности, из истог региона.

(2) У органској сточарској производњи животиње се не могу држати или хранити на начин који може да проузрокује анемију, нити им се храна може присилно давати.

Члан 42.

У органској сточарској производњи младунци сисара треба првенствено да се хране мајчиним млијеком, и то најмање:

- 1) код говеда (укључујући биволе и бизоне) и коња, три мјесеца од рођења,
- 2) код оваца и коза, 45 дана од рођења,
- 3) код свиња, 40 дана од рођења.

Члан 43.

(1) Исхрана биљоједа у органској сточарској производњи у највећој могућој мјери треба да се заснива на испашама, у зависности од расположивости пашњака у различито доба године.

(2) У исхрани биљоједа, осим током периода сезонске испаше, најмање 50% хране за животиње треба да потиче са сопствене производне јединице или, у случају да то није могуће, са других пољопривредних газдинстава која се баве органском производњом и која су, по могућности, из истог региона, уз евидентирање података и чување документације о набављеној храни за животиње.

(3) Најмање 60% суве материје у дневним оброцима биљоједа треба да се састоји од кабасте хране, свјеже или сушене, или силаже, а у случају животиња које се користе за производњу млијека, најмање 50% суве материје, и то током прва три мјесеца лактације.

(4) У исхрани свиња и живине дневним оброцима треба да се додаје кабаста храна, свјежа или сушена или силажа.

Члан 44.

(1) У органској сточарској производњи до 30% количине хране у оброку може да се састоји од хране из периода конверзије, осим ако је храна из периода конверзије произведена на сопственом пољопривредном газдинству и у том случају учешће такве хране може да износи 100%.

(2) У случају да је храна из периода конверзије произведена на сопственом пољопривредном газдинству, и то на јединицама на којима се у последњих пет година није одвијала органска производња, а та храна се обезбјеђује испашом или жетвом пашњака или парцела са вишегодишњим крмним биљем у њиховој првој години конверзије, учешће такве хране може да износи до 20%.

(3) У случају да се у исхрани животиња користи и храна из периода конверзије и храна из прве године конверзије, укупно учешће такве хране не треба да прелази процентуални износ из става 1. овог члана.

(4) Процентуални износи из ст. 1. и 2. овог члана обрачунавају се на годишњем нивоу, прерачунато на суву материју у храни.

Члан 45.

У случају губитка крмног биља или у случају да су уведена ограничења, нарочито као последица ванредних метеоролошких услова, појаве заразних обољења, загађења отровним супстанцама или као последица пожара, може се користити храна за животиње из конвенционалне производње, и то током ограниченог периода, на одређеној површини и у односу на појединачног произвођача, а у циљу одржавања или поновног успостављања органске производње.

Члан 46.

(1) Ако хранива биљног и животињског поријекла из органске производње нису доступна на тржишту, у органској сточарској производњи за врсте које нису биљоједи могу се у одређеним случајевима користити одређена хранива биљног и животињског поријекла из конвенционалне

производње, у ограниченим количинама, о чијој употреби се чувају евидентирани подаци и документација, и то у максималном износу од 5% од укупне количине хранива на годишњем нивоу, прерачунато на суву материју хранива, с тим што ова хранива могу износити максимално 25% од укупне количине хранива у дневном оброку, прерачунато на суву материју хранива.

(2) Хранива биљног и животињског поријекла из конвенционалне производње која се могу користити у органској производњи наведена су у списку Хранива за животиње у Прилогу 7 овог правилника, који чини његов саставни дио.

(3) У органској сточарској производњи могу се у одређеним случајевима користити хранива животињског поријекла из органске производње, хранива минералног поријекла и производи и споредни производи из аквакултуре који су наведени у списку Хранива за животиње у Прилогу 7 овог правилника, као и адитиви за храну за животиње, одређени производи који се користе у исхрани животиња и помоћна средства за прераду, који су наведени у списку Производи, односно додаци у производњи хране за животиње који се могу користити у исхрани животиња у Прилогу 8 овог правилника, који чини његов саставни дио.

Члан 47.

(1) У органској сточарској производњи пчеле се могу хранити медом, шећерним сирупом или шећером из органске производње ако је њихов опстанак угрожен услед временских услова, и то само у периоду између последње екстракције меда и 15 дана прије почетка наредног периода пуњења кошница нектаром или медљиком.

(2) Поред случаја из става 1. овог члана, пчеле се могу хранити медом, шећерним сирупом или шећером из органске производње и током дуготрајних ванредних временских неприлика или ванредних околности које онемогућавају производњу нектара или медљике, а у циљу одржавања или поновног успостављања органске производње.

(3) У исхрани пчела у органској сточарској производњи пчелама у кошницама, на крају производне сезоне, треба да се оставе довољне резерве меда и полена да би пчеле могле преживјети зиму.

4. Здравствена заштита животиња

Члан 48.

(1) У органској сточарској производњи превенција болести животиња заснива се на избору одговарајућих раса и сојева, одговарајућим поступцима узгоја, исхрани висококвалитетном храном за животиње, физичком активношћу, одговарајућем броју животиња по јединици површине и држањем животиња у хигијенским условима.

(2) У превентивне сврхе, у органској сточарској производњи не могу се користити хемијски синтетизовани алопатски ВМ производи, антибиотици и хормони и сличне супстанце које се користе за контролу репродукције или у друге сврхе (нпр. за индукцију и синхронизацију еструса), осим у случајевима који се односе на ветеринарско лијечење у складу са овим правилником, као и супстанце којима се поспјешује раст или производња (укључујући антибиотике, кокцидиостатике и друга вјештачка помоћна средства за подстицање раста).

Члан 49.

(1) Зграде, објекти за смјештај животиња, опрема и прибор који се користе у органској сточарској производњи треба редовно да се чисте и дезинфикују на прописан начин, како би се спријечило ширење заразе и размножавање организама који преносе болест, а измет, урин и непоједена или просута храна треба да се редовно уклања да би се непријатни мириси, као и присуство инсеката и глодара, svelи на најмању могућу мјеру.

(2) За чишћење и дезинфекцију зграда, објеката за смјештај животиња и прибора могу се користити средства за чишћење и дезинфекцију опреме и објеката за сточар-

ску производњу која су наведена у Списку средстава за чишћење и дезинфекцију у Прилогу 3 овог правилника.

(3) За уништавање глодара, инсеката и других штеточина у објектима за смјештај животиња могу се користити средства која су наведена у Прилогу 2 овог правилника, и то само у клопкама.

(4) Објекти и испусти за узгој живине, осим ако се живина не гаји у турнусима или се не држи у испустима, као и ако може слободно да се креће током дана, по завршетку сваког производног циклуса треба да се испразне, како би се ти објекти могли очистити и дезинфиковати, а у испустима могла обновити вегетација.

(5) Објекти и испусти из става 4. овог члана треба да буду празни у периоду од најмање четири седмице, а као доказ о поштовању овог периода чувају се евидентирани подаци и документација.

Члан 50.

(1) Ако се и поред примјене превентивних мјера из члана 48. став 1. овог правилника животиње разболе или повриједе, треба одмах да се почне са њиховим лијечењем и, ако је потребно, треба да се изолују у одговарајућим просторијама.

(2) У лијечењу животиња у органској сточарској производњи предност над хемијски синтетизованим ВМ производима или антибиотицима имају фитотерапеутски, хомеопатски и имунолошки производи, елементи у траговима, храна за животиње минералног поријекла наведена у Прилогу 7 овог правилника и адитиви у исхрани наведени у Прилогу 8 овог правилника, под условом да је њихово терапеутско дејство дјелотворно код одређене врсте животиња и у лијечењу одређених болести.

(3) Ако употреба производа из става 2. овог члана није дјелотворна у лијечењу болести или повреда и ако је лијечење неопходно како би се избјегла патња или мучење животиње, могу се користити хемијски синтетизовани алопатски ВМ производи или антибиотици на одговорност ветеринара.

Члан 51.

(1) Ако животиња или група животиња у току 12 мјесеци прими више од три терапије са хемијски синтетизованим алопатским ветеринарским лијековима или антибиотицима или више од једне терапије у случају да је њихов продуктивни животни циклус краћи од годину дана, а са изузетком вакцинација, лијечења паразита и спровођења обавезних програма здравствене заштите животиња, те животиње или производи добијени од њих не могу се продавати као органски производи и те животиње треба да прођу период конверзије, у складу са овим правилником.

(2) Послије употребе хемијски синтетизованих алопатских ВМ производа, период каренце третираних животиња и њихових производа траје двоструко дужи у односу на период каренце у конвенционалној производњи, који је предвиђен упутством произвођача ВМ производа, а у случају да период каренце није прецизиран упутством произвођача ВМ производа, период каренце траје 48 часова.

(3) Евидентирани подаци и документација о испуњености услова из овог члана чувају се као доказ.

Члан 52.

Када се у пољопривредно газдинство на коме се примјењује методе органске производње уведу животиње из конвенционалне производње, за дијагностику заразних болести могу се примјењивати посебне мјере, као што су скрининг дијагностичка испитивања или дијагностичке мјере код животиња смјештених у карантину, у зависности од околности.

Члан 53.

(1) У органском узгоју пчела пчелињаци се могу механички дезинфиковати, на начин као што је чишћење под паром или непосредним пламеном.

(2) За заштиту рамова, кошница и саћа, нарочито од штеточина, могу се користити средства која су наведена у Прилогу 2 овог правилника, и то само у клопкама.

(3) Ако се и поред примјене превентивних мјера пчелиња друштва разболе или заразе, треба одмах да се почне са њиховим лијечењем и, ако је потребно, треба да се изолују у посебне пчелињаке, а при њиховом лијечењу могу се користити ВМ производи у складу са прописима којима се уређују производња и промет ВМ производа.

(4) У случају заразе Varroa destructor-ом користи се мравља, млијечна, сирћетна и оксална киселина, као и ментол, тимол, еукалиптусово уље или камфор и у том случају, а само ради заустављања ове заразе, могуће је уништавање легла трутова.

(5) Ако се за лијечење користе хемијски синтетизовани алопатски производи, пчелиња друштва током периода лијечења треба да буду смјештена у изоловане пчелињаке и сав восак треба да се замијени воском који је добијен из органске производње, последије чега та пчелиња друштва треба укључити у једногодишњи период конверзије у складу са овим правилником, осим када се у лијечењу користе производи из става 4. овог члана.

5. Превоз и клање животиња, као и поступање са животињама које су набављене са других фарми

Члан 54.

(1) Животиње у органској сточарској производњи треба да се превозе тако да трајање превоза буде што је могуће краће.

(2) Приликом превоза животиња у органској сточарској производњи не могу се користити алопатска средства за смирење.

(3) Утовар и истовар животиња у органској сточарској производњи врши се без употребе електричне стимулације за приморавање животиња.

(4) Приликом клања животиња у органској сточарској производњи патња и сакаћење треба да буду сведени на најмању могућу мјеру.

Члан 55.

(1) У органској сточарској производњи, по правилу, користе се животиње које се рађају и узгајају на пољопривредном газдинству које примјењује методе органске производње.

(2) Ако животиње из органске производње нису у довољном броју доступне, на пољопривредно газдинство које примјењује методе органске производње могу се, за потребе размножавања, увести животиње из конвенционалне производње, и то у случају:

1) када се стадо формира први пут, младунчад сисара, под условом да се узгајају у складу са методама органске производње одмах по одлучењу, као и под условом да:

1. телад и ждребад имају мање од шест мјесеци старости,
2. јагњад и јарад имају мање од 60 дана старости,
3. прасићи имају масу мању од 35 kg;

2) када се стадо обнавља, одрасле женке које нису увођене у припуст и мужјаци сисара, под условом да се одмах по пристизању на газдинство узгајају у складу са методама органске производње, а чији број на годишњем нивоу може бити:

1. највише 10% женки коња или говеда, укључујући биволе и бизоне, и највише 20% женки свиња, оваца и коза, у односу на број животиња у стаду,

2. највише једна женка, у случају када се ради о производним јединицама које имају мање од 10 грла коња или говеда или мање од пет грла свиња, оваца или коза.

(3) Број женки сисара из става 2. тачка 2) подтачка 1. овог члана које се могу увести у стадо може се повећати до 40% у случају:

1) значајног проширења капацитета производне јединице,

- 2) промјене расе,
- 3) када се уводи нови тип сточарске производње,
- 4) постојања опасности од престанка узгоја одређених раса и у том случају се у стадо могу увести и женке сисара које су увођене у припуст, ако припадају тој раси.

(4) Ако живина из органске производње није доступна на тржишту, у пољопривредно газдинство може да се уведе живина из конвенционалне производње:

1) када се јато формира први пут, под условом да пилићи за производњу јаја и меса имају мање од три дана старости,

2) до 31. децембра 2015. године, ради производње јаја, под условом да пилићи за производњу јаја немају више од 18 седмица старости и да се поступа у складу са одредбама овог правилника које се односе на исхрану и здравствену заштиту животиња.

(5) Ако животиње из органске производње нису доступне услед високе смртности која је изазвана здравственим разлозима, као и у ванредним ситуацијама, стадо или јато може се поновно формирати или обновити животињама из конвенционалне производње, а у циљу одржавања или поновног успостављања органске производње.

(6) Животиње које се за потребе размножавања уведу из конвенционалне производње и производи добијени од њих, као и животиње које се налазе на пољопривредном газдинству на почетку периода конверзије, сматрају се органским по истеку периода конверзије, у складу са овим правилником.

Члан 56.

(1) У органском узгајању пчела може се 10% матица и ројева годишње замијенити матицама и ројевима из конвенционалне производње, ради обнављања пчелињака, под условом да матице и ројеви из конвенционалне производње буду смјештени у кошнице са саћем или сатним основима које потичу из органских производних јединица.

(2) Када пчеле из органске производње нису доступне услед високе смртности која је изазвана здравственим разлозима или ванредним околностима, као и у ванредним ситуацијама, може се поново формирати или обновити пчелињак пчелама из конвенционалне производње, а у циљу одржавања или поновног успостављања органске производње.

6. Посебна правила која се односе на рибе и друге водене организме

Члан 57.

(1) У циљу добијања сојева који имају способност добре адаптације на услове производње, који су доброг здравља и који имају способност доброг искоришћавања извора хране, приликом производње риба и других водених организама методама органске производње користе се локалне врсте, при чему се води рачуна да се одабиром врста не изазове значајна штета на дивље врсте.

(2) Евидентирани подаци и документација о поријеклу и лијечењу риба и других водених организама чувају се као доказ.

Члан 58.

(1) Приликом производње риба и других водених организама методама органске производње не могу се употребљавати хормони и њихови деривати.

(2) Приликом размножавања риба и других водених организама методама органске производње не може се примјењивати вјештачко изазивање полиплоидије, вјештачка хибридизација, клонирање и производња једнополних сојева, осим ручног сортирања.

Члан 59.

(1) Органска производња риба и других водених организама заснива се на узгоју млађи из матичних јата из

пољопривредних газдинстава која примјењују методе органске производње.

(2) Ако рибе и други водени организми из органске производње нису доступни, у пољопривредно газдинство се, за потребе размножавања или побољшања генетског материјала, могу увести дивље уловљене или животиње из конвенционалне производње.

(3) У случају из става 2. овог члана, животиње које су уведене на пољопривредно газдинство треба да се узгајају по методама органске производње најмање три мјесеца прије него што се уведу у приплод.

(4) Ако млађ из органске производње није доступна, у пољопривредно газдинство се, за потребе пораста, може увести:

1) млађ из конвенционалне производње и у том случају, најмање у последње двије трећине трајања производног циклуса треба да се примјењују методе органске производње, и то уз максимално учешће млађи из конвенционалне производње, које треба да буде:

1. до 31. децембра 2015. године, 80%,

2. од 1. јануара 2016. године до 31. децембра 2017. године, 50%,

3. од 1. јануара 2018. године, 0%;

2) дивља млађ сакупљена у природи, и то у случају:

1. природног прилива ларви и млађи риба или ракова приликом пуњења рибњака или кавеза,

2. узгоја европске стакласте јегуље, ако постоји успостављен план управљања за конкретну локацију и ако није успостављен систем вјештачког размножавања јегуље.

Члан 60.

(1) Приликом узгоја млађи, у мријестилиштима и растилиштима може се, у одређеним случајевима, обављати паралелна производња, под условом да су производне јединице за органску производњу физички јасно одвојене од производних јединица за конвенционалну производњу и да постоји одвојени систем дистрибуције воде.

(2) Приликом узгоја млађи за конзум, може се у одређеним случајевима обављати паралелна производња, ако су у погледу услова водене средине испуњени услови из члана 23. став 2. овог правилника и ако се на производним јединицама одвијају различите фазе производње и руковања.

(3) Евидентирани подаци и документација о испуњености услова из овог члана чувају се као доказ.

Члан 61.

(1) Рибама и другим воденим организмима треба да се рукује у најмањој могућој мјери, са највећом пажњом и уз употребу одговарајуће опреме.

(2) Приликом руковања рибама и другим воденим организмима, може се, када је то потребно, користити анестезија, ради избјегавања стреса и физичког оштећења.

(3) Разврставање риба и других водених организама треба да се спроводи у најмањој могућој мјери да би се обезбиједили услови важни за добробит животиња.

(4) Густина држања риба и других водених организама за врсте или групе врста наведене су у Прилогу 4 овог правилника.

(5) Утицај густине држања риба и других водених организама на њихову добробит (оштећена пераја, друге повреде, стопа раста, понашање и здравље) треба редовно да се прати.

Члан 62.

(1) У погледу услова водене средине и плана одрживог управљања, у органској производњи риба и других водених организама примјењују се одредбе члана 23. ст. 1, 2, 3, 4. и 5. овог правилника, с тим што план одрживог управљања у органској производњи риба и других водених организама треба да садржи и одбрамбене и превентивне мјере које се примјењују против предатора, у складу са прописима.

(2) Рибњаци за производњу риба или других водених организама треба да буду опремљени природним, биолошким или механичким филтерима за сакупљање отпада или у њима треба да се користи морска трава и/или шкољке и алге које утичу на побољшање квалитета отпадних вода и, ако је могуће, треба редовно да се прати квалитет отпадних вода.

(3) Приликом израде плана одрживог управљања из става 1. овог члана, успоставља се сарадња између произвођача сусједних производних јединица.

Члан 63.

(1) У систему за производњу риба и других водених организама проток и физичко-хемијски параметри воде треба да обезбеђују здравље и добробит животиња.

(2) Систем за производњу риба и других водених организама треба да буде пројектован, лоциран и да се њиме руководи на такав начин да се излазак животиња сведе на најмању мјеру.

(3) У случају да рибе или ракови изађу из система за производњу риба и других водених организама, предузимају се одговарајуће мјере да се смањи утицај на локални еко-систем, укључујући и поновно ловљење, када је то могуће, о чему произвођач чува евидентиране податке и документацију.

Члан 64.

(1) Средина у којој се узгајају рибе и други водени организми треба да буде уређена тако да:

1) рибе и други водени организми имају довољно простора за боравак, у складу са специфичним потребама врсте,

2) се рибе и други водени организми узгајају у води доброг квалитета, са довољним садржајем кисеоника, у складу са специфичним потребама врсте,

3) се рибе и други водени организми узгајају при температури и количини свјетлости који су прилагођени специфичним потребама врсте и географској локацији,

4) у случају узгоја слатководних риба, тип дна, што је могуће више, одговара природним карактеристикама дна,

5) у случају гајења шарана, дно буде од природне земље.

(2) За узгајање риба и других водених организама може се користити вјештачко освјетљење, уз сљедећа ограничења:

1) у циљу поштовања етолошких потреба, географских услова и здравља гајених животиња, продужавање дневне свјетлости не треба да прекорачи максимум од 16 часова дневно, изузев ако се вјештачко освјетљење не користи у репродуктивне сврхе,

2) у циљу избјегавања промјена у интензитету освјетљења које дјелују узнемирујуће, користи се пригушено свјетло или свјетло у позадини.

(3) Природни извор воде може да се користи за загријавање или хлађење у свим фазама производње, а вјештачко загријавање или хлађење воде могуће је једино у случају мријестилишта и растилишта.

(4) Ако постоји здравствена потреба, као и у критичним периодима репродукције или транспорта, може се вршити аерација воде, и то у сљедећим случајевима:

1) приликом пораста температуре, пада атмосферског притиска или загађења,

2) приликом повремених процедура, као што су узорковање или сортирање,

3) у случају обезбеђивања опстанка риба и других водених организама.

(5) Аерација воде из става 4. овог члана може се вршити под условом да се механички аератори првенствено напајају из обновљивих извора енергије и да се свако коришћење аератора евидентира у производној евиденцији.

Члан 65.

(1) Затворена рецикулација воде у објектима за производњу риба и других водених организама није дозвољена,

осим у случају мријестилишта и растилишта или производње врста које се користе као храна за животиње из органске производње.

(2) Јединице за узгој чије је дно од природне земље треба да испуњавају сљедеће услове:

1) за системе са текућом водом треба да постоји могућност надгледања и контроле протока и квалитета воде, укључујући воду која улази у систем и воду која излази из система,

2) да најмање 5% периферне области има природну вегетацију.

(3) Морски систем за производњу риба и других водених организама треба да:

1) буде смјештен на мјесту гдје су проток воде, дубина и измјена водене масе такви да се утицај морског дна и околне водене масе сведе на најмању мјеру,

2) у односу на изложеност околини има одговарајуће пројектован, изграђен и одржаван кавез за држање.

Члан 66.

(1) Шкољке и други водени организми који се хране филтрирањем воде, а без утицаја човјека, узгајају се у води која је високог еколошког квалитета, а све своје нутритивне потребе задовољавају у природи, осим у случају млађи узгојених у мријестилиштима или растилиштима.

(2) Органска производња шкољки може се одвијати у истој воденој средини као и органска производња риба, морских трава и пужева, односно у систему поликултуре и треба да буде евидентирана у одрживом плану управљања.

(3) Органска производња шкољки треба да се одвија у срединама које су:

1) ограничене стубовима, пловцима и другим видљивим маркерима, унутар којих треба да буде обезбијеђено да се шкољке, на одговарајући начин, задржавају помоћу мрежа, кавеза и слично,

2) уређене тако да не угрожавају опстанак осталих врста, а ако се користе мреже за предаторе, треба да буде обезбијеђено да те мреже не угрожавају птице које лове у води.

Члан 67.

(1) Густина држања шкољки у органској производњи не треба да буде већа у односу на густину држања шкољки у конвенционалној производњи.

(2) Сортирање, прорјеђивање и регулисање густине држања шкољки треба да се спроводе у складу са производњом био-месе, као и да обезбиједе добробит животиња и висок квалитет производа.

(3) Ради контролисања штетних организама, шкољке се током производног циклуса могу једном третирати раствором креча, а у случају појаве организама који изазивају загађење, ти организми треба физички да се уклоне из производне јединице и, ако је могуће, треба да се врате назад у море, далеко од производне јединице.

Члан 68.

(1) У органској производњи шкољки погодно је гајење шкољки на ужадима, као и други начини производње шкољки који су наведени у Прилогу 4 овог правилника (дио који се односи на мекушце и бодљокошце).

(2) Гајење шкољки на дну дозвољено је само ако се тиме на мјестима сакупљања и раста не врши значајан утицај на животну средину.

(3) Процјена утицаја на животну средину треба да садржи податке о испитивању, као и извјештај са експлоатационог подручја, који истовремено представља и посебно поглавље плана одрживог управљања.

Члан 69.

(1) Шкољке каменце могу се узгајати у врећама на скелама. Каменце се постављају у лежишта у правцу плиме, како би производња била оптимална, а конструкције на

којима се узгајају каменице постављају се тако да се избјегне формирање бране дуж обале.

(2) Производња каменица врши се у складу са критеријумима који су наведени у Прилогу 4 овог правилника (дио који се односе на мекушце и бодљокошце).

Члан 70.

(1) У органској производњи шкољки може се користити дивље сјеме које долази изван производне јединице, уз евидентирање података о времену, мјесту и начину сакупљања дивљег сјемена, а под условом да нема значајног нарушавања животне средине и под условом да то сјеме потиче из:

1) средине у којој су слаби изгледи да то сјеме може да опстане током зиме или из средине у којој количина сјемена превазилази потребе еко-система,

2) природне средине за сакупљање сјемена.

(2) Сјеме шкољки из конвенционалне производње може се увести у производне јединице на којима се примјењују методе органске производње, и то уз максимално учешће, које треба да буде:

1) до 31. децембра 2015. године, 80%,

2) од 1. јануара 2016. године до 31. децембра 2017. године, 50%,

3) од 1. јануара 2018. године, 0%.

(3) У случају шкољке *Crassostrea gigas*, приоритет има селекционисани узгој да би се смањило излијегање у дивљини.

Члан 71.

(1) У исхрани риба и других водених организама који се производе методама органске производње примјењују се следећа правила:

1) рибе и други водени организми хране се храном која одговара њиховим нутритивним потребама, у зависности од фазе развоја,

2) храна биљног поријекла треба да потиче из органске производње, а храна која је добијена од риба и других водених животиња треба да потиче из одрживе експлоатације риболовних ресурса,

3) средства за пошјешивање раста и синтетичке аминокиселине се не користе.

(2) У исхрани риба и других водених организама који се производе методама органске производње могу се, изузетно, користити хранива биљног поријекла из конвенционалне производње и хранива животињског и минералног поријекла која су наведена у Прилогу 7 овог правилника, као и адитиви за храну за животиње, одређени производи који се користе у исхрани животиња и помоћна средства за прераду, који су наведени у Прилогу 8 овог правилника.

(3) Начин исхране риба и других водених организама треба да се заснива на одређеним приоритетима којима се обезбјеђује:

1) здравље животиња,

2) производ високог квалитета, укључујући и нутритивни састав који обезбјеђује финални јестиви производ високог квалитета,

3) слаб утицај на животну средину.

Члан 72.

(1) Карнивorne рибе и други водени организми могу се хранити храном која потиче од:

1) хране која је поријеклом од риба и других водених организама из органске производње,

2) рибљег брашна и рибљег уља из органске производње,

3) рибљег брашна и рибљег уља и састојака поријеклом од риба које су намијењене за људску исхрану, а које су произведене у системима одрживе аквакултуре,

4) хранива биљног и животињског поријекла из органске производње који су наведени у Прилогу 7 овог правилника.

(2) Приликом исхране карниворних риба и других водених организама у оброк може бити укључено највише 60% биљних производа из органске производње.

(3) У дневном оброку лососа и пастрмке може се користити, у границама њихових физиолошких потреба, атаксантин који првенствено потиче из органске производње (нпр. органска производња ракова), а ако атаксантин из органске производње није доступан, могу се користити природни извори атаксантина (нпр. *Phaffia yeast*).

(4) Ако храна из става 1. није доступна, може се користити рибље брашно и рибље уље из конвенционалне производње или рибље брашно и рибље уље поријеклом од риба које су намијењене за исхрану људи, с тим што ова хранива могу износити максимално 30% укупне количине хране у дневном оброку.

Члан 73.

(1) Природном храном из бара и језера хране се следеће врсте риба и других водених организама:

1) врсте из породице шарана (*Cyprinidae*) и друге врсте које се гаје у поликултури, укључујући гречча, штуку, сома, врсте рода *Coregonus* и јесетру,

2) шкампи (*Penaeidae*) и слатководни рачићи (козице) (*Macrobrachium spp.*),

3) тропске рибе слатких вода: *Chanos chanos*, тилапија (*Oreochromis spp.*) и сијамски сом (*Pangasius spp.*).

(2) Када природни извори хране из става 1. овог члана нису у довољној количини доступни, за исхрану се може користити храна биљног поријекла из органске производње која је првенствено узгајана на сопственом пољопривредном газдинству или морска трава, о чему, као доказ, произвођач чува евидентиране податке и документацију.

(3) У случају да се у исхрани шкампа (*Penaeidae*) и слатководних рачића (козице), (*Macrobrachium spp.*) и сијамског сома (*Pangasius spp.*) природна храна из бара и језера из става 1. овог члана допуњава храном из става 2. овог члана, у оброк се може укључити највише 10% рибљег брашна или рибљег уља који потичу из система одрживе аквакултуре.

Члан 74.

(1) Превоз риба и других водених организама који су произведени методама органске производње обавља се на начин којим се, у складу са Законом, обезбјеђује заштита и добробит животиња.

(2) У органској производњи риба и других водених организама патња животиња, укључујући и патњу приликом клања, треба да буде сведена на најмању могућу мјеру.

(3) У органској производњи риба и других водених организама клање треба да се изводи техникама које доводе до тренутне несвијести и неосјетљивости на бол, при чему приликом разматрања начина клања у обзир се узима величина, врста и мјесто производње.

Члан 75.

(1) У органској производњи риба и других водених организама превенција болести заснива се на држању риба и других водених организама у оптималним условима који се обезбјеђују одговарајућим избором локације, оптималним уређењем пољопривредног газдинства и примјењивањем добрих поступака узгоја и управљања, који обухватају редовно чишћење и дезинфекцију објеката, коришћење висококвалитетне хране, одговарајућу густину држања и селекцију врста и сојева.

(2) У органској производњи риба и других водених организама доноси се и примјењује план мјера здравствене заштите и превенције болести, који треба да садржи детаљно описане мјере биолошки сигурносне заштите, као и друге превентивне мјере.

Члан 76.

(1) У органској производњи риба и других водених организама, у циљу превенције болести, примјењују се следећа правила:

1) непоједена храна, фецес и угинуле животиње, ако је то могуће, треба одмах да се уклоне да би се избјегао ризик од значајне еколошке штете, избјегло привлачење инсеката или глодара, а ризик од болести свео на најмању мјеру,

2) ултраљубичасто зрачење и озон може да се користи једино у мријестилиштима и одгајивалиштима,

3) за биолошку контролу ектопаразита користи се, по правилу, чистија риба,

4) производни систем, опрема и прибор треба редовно и правилно да се чисте и дезинфикују, уз употребу средстава за чишћење и дезинфекцију опреме и објеката за производњу риба и других водених организама која су наведена у Прилогу 3 овог правилника.

(2) У органској производњи риба и других водених организама, у циљу превенције болести, може се, у одређеним случајевима, одредити период мировања, као и његово трајање, током кога кавез или друге конструкције које се користе у производњи риба и других водених организама треба да буду испражњени, дезинфиковани и остављени празни прије поновног коришћења.

(3) Период мировања из става 2. овог члана примјењује се и документује послје сваког производног циклуса у отвореном мору и препоручује се и за остале методе производње када се користе резервоари, рибњаци и кавези, а његово одређивање није обавезно када је у питању узгој шкољки.

(4) У органској производњи риба и других водених организама могу се, у циљу превенције и лијечења болести, користити имунолошки ВМ производи.

Члан 77.

(1) Ако и поред примјене превентивних мјера из члана 75. став 1. овог правилника настану здравствени проблеми, треба одмах да се почне са лијечењем болести, како би се избјегла патња животиња.

(2) У лијечењу риба и других водених организама предност треба дати супстанцама биљног, животињског или минералног поријекла у хомеопатском раствору, затим биљкама и њиховим екстрактима који немају анестетички ефекат, а потом супстанцама, као што су: елементи у траговима, метали, природни имуностимуланси или дозвољени пробиотици.

(3) Ако употреба супстанци из става 2. овог члана није дјелотворна у лијечењу болести, у лијечењу се могу користити алопатски третмани, укључујући и антибиотике, с тим што је њихово коришћење ограничено на највише два третмана годишње, односно један третман годишње када се ради о животињама чији је производни циклус краћи од једне године, изузев када се ради о вакцинацијама и обавезним програмима здравствене заштите животиња.

(4) У случају да алопатски третмани нису коришћени у складу са ставом 3. овог члана, рибе и други водени организми се не могу стављати у промет као органски производи.

(5) Када је у питању лијечење против паразита, употреба третмана треба да се ограничи на два третмана годишње, односно на један третман годишње када је производни циклус краћи од 18 мјесеци, осим ако се ради о третману против паразита који је дио обавезног програма здравствене заштите који се спроводи у складу са прописима.

(6) Послије спровођења алопатских ветеринарских третмана и третмана против паразита из ст. 3. и 5. овог члана, као и третмана који су обухваћени обавезним програмом здравствене заштите животиња, период каренце траје двоструко дужи у односу на период каренце у конвенционалној производњи који је предвиђен упутством произвођача ВМ производа, а у случају да период каренце није прецизиран упутством произвођача ВМ производа, период каренце траје 48 часова.

(7) У случају да се у лијечењу риба и других водених организама користе ВМ производи, произвођач коришћења таквих производа треба да пријави овлашћеној контролној организацији прије стављања тих производа, као органских

производа, у промет, а третиране животиње треба да буду јасно обиљежене.

ГЛАВА V

ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПЕРИОДА КОНВЕРЗИЈЕ

Члан 78.

Дужина трајања периода конверзије одређује се на основу врсте биљне, односно сточарске производње.

1. Дужина трајања периода конверзије у органској биљној производњи

Члан 79.

Дужина трајања периода конверзије у органској биљној производњи у зависности је од времена када је обављена сјетва, односно берба и износи:

1) у случају једногодишњих биљних врста, најмање двије године прије сјетве,

2) у случају пашњака и вишегодишњег крмног биља, најмање двије године прије коришћења као хране за животиње из органске производње,

3) у случају вишегодишњих биљних врста које нису крмно биље, најмање три године прије прве бербе органских производа.

Члан 80.

(1) Изузетно од члана 79. овог правилника, дужина трајања периода конверзије у органској биљној производњи може се скратити, односно продужити, и то тако да се:

1) скрати дужина трајања периода конверзије, тако што се узима у обзир и период који непосредно претходи почетку периода конверзије, под условом да су земљишне парцеле:

1. биле предмет мјера које су утврђене програмима из области заштите животне средине, ако се примјеном тих мјера гарантује да се на тим парцелама нису користили производи који нису дозвољени у органској производњи,

2. биле дио природне или пољопривредне области која није третирана производима који нису дозвољени у органској производњи у току претходног периода од најмање три године, ако за то постоје докази;

2) продужи дужина трајања периода конверзије, када је земљиште било затровано производима који нису дозвољени у органској производњи;

3) скрати дужина трајања периода конверзије, у случају парцела које су већ конвертоване или су у процесу конверзије, ако су те парцеле третиране производом који није дозвољен у органској производњи, и то:

1. у оквиру обавезних мјера за сузбијање болести или штеточина које спроводи надлежни орган,

2. у оквиру научних тестова одобрених од стране надлежног органа;

4) скрати дужина трајања периода конверзије на годину дана, за пашњаке и отворене површине које користе животињске врсте које нису биљоједи, а ако земљиште током претходне године није било третирано производима који нису дозвољени у органској производњи, овај период се може скратити и на шест мјесеци.

(2) У случају из става 1. тачка 3) овог члана, ако у процесу разградње производа чија употреба није дозвољена у органској производњи при крају периода конверзије остане незнатан ниво остатака у земљишту, односно у случају вишегодишње биљне врсте, у самој биљци, дужина трајања периода конверзије се не може скратити, а ти производи се послје третмана не могу продавати са ознакама које упућују на методе органске производње.

Члан 81.

(1) Дужина трајања периода конверзије за мјесто сакупљања морских трава је шест мјесеци.

(2) Дужина трајања периода конверзије за производњу јединицу која се користи за производњу морских трава је дужи од шест мјесеци или један пуни производни циклус.

2. Дужина трајања периода конверзије у органској сточарској производњи

Члан 82.

(1) У случају када се на пољопривредно газдинство уведу животиње из конвенционалне производње, дужина трајања периода конверзије у органској сточарској производњи износи:

1) најмање три четвртине животног вијека животиња, односно 12 мјесеци када се ради о коњима и говедима, укључујући биволе и бизоне за производњу меса,

2) шест мјесеци, у случају малих преживара, свиња и животиња за производњу млијека,

3) 10 седмица, у случају живине за производњу меса која је унијета прије него што наврши три дана,

4) шест седмица, у случају живине за производњу јаја.

(2) У случају када на пољопривредном газдинству постоје животиње из конвенционалне производње, дужина трајања конверзије у органској сточарској производњи односи се на целокупну производну јединицу, укључујући сточни фонд, пашњаке и/или било које земљиште које се користи за исхрану животиња и ако се животиње у највећем дијелу хране производима са те производне јединице, укупни период конверзије за животиње, пашњаке и/или земљиште које се користи за исхрану животиња може се смањити на 24 мјесеца.

(3) У органском узгајању пчела дужина трајања конверзије износи најмање годину дана, осим у случају обнављања пчелињака из члана 56. став 1. овог правилника.

Члан 83.

(1) Дужина трајања периода конверзије у аквакултури у зависности је од типова објеката који се користе за производњу риба и других водених организама, као и постојећих животиња, и износи:

1) за објекте који се не могу исушити, очистити и дезинфиковати, 24 мјесеца,

2) за објекте који се могу исушити или оставити да мирују, 12 мјесеци,

3) за објекте који се могу исушити, очистити и дезинфиковати, шест мјесеци,

4) за објекте у отвореном систему, укључујући и објекте за производњу шкољки, три мјесеца.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, дужина трајања конверзије може се скратити тако што се узима у обзир и период који непосредно претходи почетку периода конверзије, под условом да постоје докази да објекти који се користе за производњу риба и других водених организама нису били третирани или изложени дејству производа који нису дозвољени у органској производњи.

ГЛАВА VI

ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 84.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 12.03-052-4610/15

7. јула 2015. године

Бања Лука

Министар,
Др **Стево Мирјанић**, с.р.

ПРИЛОГ 1

СПИСАК СРЕДСТАВА ЗА ИСХРАНУ БИЉА И ОПЛЕМЕЊИВАЧА ЗЕМЉИШТА У ОРГАНСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ

Назив	Опис, захтјеви у погледу састава, услови за употребу
Стајско ђубриво	Производ који садржи мјешавину животињских екскремената и биљног материјала (простирка за животиње); Забрањено поријекло из интензивне, односно индустријске производње.

Осушено стајско ђубриво и дехидрисано живинарско ђубриво	Забрањено поријекло из интензивне, односно индустријске производње.
Компостирани животињски екскременти, укључујући живинско ђубриво и компостирано стајско ђубриво	Забрањено поријекло из интензивне, односно индустријске производње.
Течни животињски екскременти	Употреба послје контролисаних ферментације и/или прикладног разблаживања; Забрањено поријекло из интензивне, односно индустријске производње.
Компостирани или ферментисани отпади са газдинства	Производ добијен од издвојеног кућног отпада са газдинства које је подвргнуто компостирању или анаеробној ферментацији у производњи био-гаса; Само биљни и животињски отпад са газдинства; Само ако се производи у затвореним и контролисаним системима сакупљања, уз контролу овлашћене контролне организације. Максималне концентрације у mg/kg суве материје: кадмијум: 0,7; олово: 45; бакар: 70; цинк: 200; никл: 25; жива: 0,4; хром (укупни): 70; хром (VI): 0
Тресет	Употреба ограничена на хортикултуру (тржишно баштованство, цвјећарство, гајење дрвећа и расадници).
Остаци послје производње печурака	Почетни супстрат може да садржи само производе дозвољене овим правилником.
Остаци угинулих црва (вермикомпост) и инсеката	
Ђуано	
Компостирана или ферментисана смјеса биљних материја	Производ добијен из мјешавине биљних материја које су компостиране или подвргнуте анаеробној ферментацији за производњу био-гаса.
Производи или нуспроизводи животињског поријекла: Крмно брашно, Брашно од копита, Брашно од рогова, Коштано брашно или дежелатонизирано коштано брашно, Рибље брашно, Месно брашно, Брашно од перја, длака и "chiquette", Вуна, Крзно, Длака, Млијечни производи.	За крзно: максимална концентрација у mg/kg суве материје хрома (VI): 0
Производи и нуспроизводи биљног поријекла за ђубрење	Нпр. уљано сјеме, брашни колачи, љуска кокоса, сладни отпад.
Морске траве и производи од морских трава	Ако су директно добијени: 1) физичком прерадом укључујући дехидратацију, замрзавање и мљењење, 2) екстракцијом водом или воденим киселинама и/или базним раствором, 3) ферментацијом.

Струготина или дрвени отпацци	Дрво које није хемијски третирано после сјечења
Компостирана кора дрвета	Дрво које није хемијски третирано после сјечења
Дрвени пепео	Од дрвета које није хемијски третирано после сјечења
Мљевене фосфатне стијене	Садржај кадмијума мањи или једнак 90 mg/kg P ₂ O ₅
Алуминијум-калцијум фосфат	Садржај кадмијума мањи или једнак 90 mg/kg P ₂ O ₅ Лимитирана употреба за алкална земљишта (pH >7,5)
Троска, шљака	
Сирове калијумове соли или каинит	
Калијум-сулфат, са могућим садржајем магнезијумових соли	Производ добијен из сирових калијумових соли физичком екстракцијом који, такође, по могућности, садржи магнезијумове соли
Цибра или екстракти од цибре	Амонијачна цибра је искључена
Калцијум-карбонат (креда, лапор, кречњак, бретонски амелиорант, фосфатна креда)	Само природног поријекла
Магнезијум и калцијум-карбонат	Само природног поријекла Нпр. магнезијумска креда, мљевени магнезијум, кречњак
Магнезијум-сулфат	Само природног поријекла
Раствор калцијум-хлорида	Фолијарни третман стабла јабуке, после утврђивања дефицита калцијума
Калцијум-сулфат (гипс)	Само природног поријекла
Индустријски креч из производа индустрије шећера	Нуспроизвод у производњи шећера из шећерне трске
Индустријски креч из производа вакуумске соли	Нуспроизвод из производње вакуумске соли из сланице која се може наћи у планинама
Елементарни сумпор	
Елементи у траговима	Неоргански микронутријенти
Натријум-хлорид	Искључиво камена со
Камено брашно и глина	

ПРИЛОГ 2

СПИСАК СРЕДСТАВА ЗА ЗАШТИТУ БИЉА У ОРГАНСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ

1. Супстанце биљног и животињског поријекла

Назив	Опис, захтјеви у погледу састава, услови за употребу
Азидирактин екстракт из <i>Azadirachta indica</i> (дрво ним)	Инсектицид
Пчелињи восак	Агенс при поткресивању
Желатин	Инсектицид
Хидролизоване протеини	Атрактант, искључиво за овлашћену употребу у комбинацији са другим одговарајућим супстанцама са ове листе
Лецитин	Фунгицид
Биљна уља (нпр. уље менте, кима, бора)	Инсектицид, акарицид, фунгицид и инхибитор клијања
Пиретрин екстрахован из <i>Chrysanthemum cinerariaefolium</i>	Инсектицид
Квазија екстрахована из <i>Quassia amara</i>	Инсектицид, репелент
Ротенон екстрахован из <i>Derris spp.</i> и <i>Lonchocarpus spp.</i> и <i>Terphrosia spp.</i>	Инсектицид

2. Микроорганизми који се користе у биолошкој контроли штеточина и болести

Назив	Опис, захтјеви у погледу састава, услови за употребу
Микроорганизми (бактерије, вируси, гљивице)	

3. Супстанце које производе микроорганизми

Назив	Опис, захтјеви у погледу састава, услови за употребу
Спинозада	Инсектицид Искључиво ако су предузете мјере ради смањења ризика за кључне паразитоиде и смањења ризика од развоја отпорности

4. Супстанце које се користе у клопкама и/или распршивачима

Назив	Опис, захтјеви у погледу састава, услови за употребу
Диамонијум-фосфат	Атрактант, само у клопкама
Феромони	Атрактант, средство за ометање сексуалних нагона, само у клопкама и распршивачима
Пиретроиди (само делтаметрин или ламбдацихалотрин)	Инсектицид, само у клопкама са специфичним атрактантима, само против <i>Bactrocera oleae</i> и <i>Ceratitis capitata</i> , као и корова

5. Препарати који се распршују по површини између гајених биљака

Назив	Опис, захтјеви у погледу састава, услови за употребу
Феро(III)-ортофосфат	Мекушци

6. Остале супстанце за традиционалну употребу у органској производњи

Назив	Опис, захтјеви у погледу састава, услови за употребу
Бакар у облику: бакар-хидроксида, бакар-оксихлорида (тробазни), бакар-сулфата, бакар-оксида, бакар-октаноата	Фунгицид До 6 kg бакура по хектару годишње За вишегодишње усјева
Етилен	Уклањање зелене боје (сазријевање) код банана, кивија и какија; Код аргума (цитруса) искључиво као дио стратегије за заштиту воћа од штете коју проузрокује воћна мува; Изазива цвјетање код ананаса и инхибира клијање кромпира и лука.
Калијумове соли масних киселина (меки сапун)	Инсектицид
Калијум-алуминијум (алуминијум-сулфат) (калинит)	Спречавање зрења банана
Кречни сумпор (калцијум-полисулфид)	Фунгицид, инсектицид, акарицид
Парафинска уља	Инсектицид, акарицид
Минерална уља	Инсектицид, фунгицид; Само за стабла воћа, винове лозе; Маслиновог стабла и тропских усјева (банана)
Калијум-перманганат	Фунгицид, бактерицид Само у стаблу воћа, маслинама и виновој лози
Кварцни пијесак	Репелент
Сумпор	Фунгицид, акарицид, репелент

7. Остале супстанце

Назив	Опис, захтјеви у погледу састава, услови за употребу
Феро(III)-ортофосфат	Мекушци

Калцијум-хидроксид	Фунгицид Само за стабла воћа, укључујући и саднице, ради сузбијања <i>Nectria galligena</i>
Калијум-бикарбонат	Фунгицид

ПРИЛОГ 3

СРЕДСТВА ЗА ЧИШЋЕЊЕ И ДЕЗИНФЕКЦИЈУ

1. Средства за чишћење и дезинфекцију опреме и објеката за производњу риба и других водених организама и морских трава дијеле се на:

1.1. Супстанце за чишћење и дезинфекцију опреме и објеката за производњу риба и других водених организама и морских трава које се користе у одсуству риба и других водених организама, а то су:

- 1) озон,
- 2) натријум-хлорид,
- 3) натријум-хипохлорид,
- 4) калцијум-хипохлорид,
- 5) креч (СаО, калцијум-оксид),
- 6) каустична сода,
- 7) алкохол,
- 8) водоник пероксид,
- 9) органске киселине (сирћетна киселина, млијечна киселина, лимунска киселина),
- 10) хуминска киселина,
- 11) персирћетна киселина,
- 12) јодофоре,
- 13) бакар-сулфат, користи се до 31. децембра 2015. године,
- 14) калијум-перманганат,
- 15) персирћетна и пероктанска киселина,
- 16) чај од колача добијеног од природног сјемена камелије (коришћење ограничено на производе од шампа);

1.2. Супстанце за чишћење и дезинфекцију опреме и објеката за производњу риба и других водених организама и морских трава које се користе у присуству риба и других водених организама, а то су:

- 1) кречњак (калцијум-карбонат) за контролу рН,
- 2) доломит за корекцију рН (коришћење ограничено на производе од шампа).

2. Средства за чишћење и дезинфекцију опреме и објеката за сточарску производњу су:

- 1) калијум и натријум сапун,
- 2) вода и пара,
- 3) кречно млијеко,
- 4) креч,
- 5) негашен креч (калцијум-оксид),
- 6) натријум хипохлорит (нпр. течни избјелјивач),
- 7) каустична сода,
- 8) каустична поташа,
- 9) водоник пероксид,
- 10) биљне природне есенције,
- 11) лимунска, персирћетна, мравља, млијечна, оксална и сирћетна киселина,
- 12) алкохол,
- 13) азотна киселина (мљекарска опрема),
- 14) фосфорна киселина (мљекарска опрема),
- 15) формалдехид,
- 16) производи за чишћење и дезинфекцију вимена и опреме за мужу,
- 17) натријум-карбонат.

ПРИЛОГ 4

ВРСТЕ РИБА, РАКОВА, БОДЉОКОЖАЦА И МЕКУШАЦА
У ОРГАНСКОЈ СТОЧАРСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ

I - Органска производња риба

1. Органска производња пастрмки у слатким водама

Односи се на следеће врсте риба (пастрмки):

- 1) поточна пастрмка (*Salmo trutta*),
- 2) калифорнијска пастрмка (*Oncorhynchus mykiss*),

- 3) поточна златовчица (*Salvelinus fontinalis*),
- 4) лосос (*Salmo salar*),
- 5) језерска златовчица (*Salvelinus alpinus*),
- 6) липљен (*Thymallus thymallus*),
- 7) америчка језерска златовчица (*Salvelinus namaycush*),
- 8) младица (*Hucho hucho*).

Систем производње	Системи се снабдијевају храном из отворених система. Проток воде треба да буде такав да обезбјеђује најмање 60% zasiћености воде кисеоником, угодност за рибе и елиминисање утицаја отпадних вода.
Максимална густина држања	Врсте из породице <i>Salmonidae</i> које нису доле наведене: 15 kg/m ³ Лосос: 20 kg/m ³ Поточна пастрмка и калифорнијска пастрмка: 25 kg/m ³ Језерска златовчица: 20 kg/m ³

2. Органска производња пастрмки у сланим водама

Односи се на следеће врсте пастрмки:

- 1) лосос (*Salmo salar*);
- 2) поточна пастрмка (*Salmo trutta*);
- 3) калифорнијска пастрмка (*Oncorhynchus mykiss*).

Максимална густина држања	10 kg/m ³ у кавезима или мрежама
---------------------------	---

3. Органска производња бакалара (*Gadus morhua*) и других риба из породице *Gadidae*, бранцина (*Dicentrarchus labrax*), зубаца (*Sparus aurata*), хама (*Argyrosomus regius*), румба (*Psetta maxima* [= *Scophthalmus maximus*]), пагара (*Pagrus pagrus* [= *Sparus pagrus*]), (*Sciaenops ocellatus*) и других риба из подорице *Sparidae* и врста *Signatus*

Систем производње	У отвореним водама у кавезима и мрежама, са брзином морске воде која обезбјеђује добробит или у отвореним системима на земљи.
Максимална густина држања	За све врсте, осим румба: 15 kg/m ³ За румба: 25 kg/m ²

4. Органска производња бранцина, зубаца, хама, ципла (*Liza, Mugil*) и јегуља (*Anguilla spp.*) у копненим базенима подложним плим и осеки и обалским лагунама

Систем држања	Традиционални слани базен трансформисан у производну јединицу за производњу риба и слични базени подложни плим и осеки.
Систем производње	Систем са одговарајућом обновом водене масе која обезбјеђује добробит. Најмање 50% насипа треба да буде прекривено вегетацијом. Дио под водом треба да се пречишћава.
Максимална густина држања	4 kg/m ³

5. Органска производња јесетре у слатким водама

Односи се на врсте из породице јесетри (*Acipenseridae*).

Систем производње	Проток воде у свакој јединици за узгој риба треба да буде довољан да обезбјеђује добробит животиња. Количина воде која истиче из система треба да буде једнака количини воде која улази у систем.
Максимална густина држања	30 kg/m ³

6. Органска производња риба у копненим водама

Односи се на врсте из породице шарана (*Cyprinidae*) и друге врсте које се гаје у поликултури, укључујући гречца, штуку, сома, врсте рода *Coregonus* и јесетру.

Систем производње	У рибањацима који се повремено потпуно исушују и у језерима. Језера треба да су усмјерена на органску производњу, укључујући и производњу усјева на обали.
-------------------	--

	<p>Подручје у коме се риба изловљава треба да има довољно увала са чистом водом да би се обезбиједио комфор за рибе. Рибе после изловљавања треба да буду смјештене у чисту воду.</p> <p>Ћубрење органским и минералним материјама треба да се обавља у складу са захтјевима наведеним у Прилогу 1 овог правилника.</p> <p>Максимална дозвољена употреба азота је 20 kg/ha.</p> <p>Не користе се третмани који укључују употребу синтетичких препарата за контролу биљака које расту у води у којој се одвија производња риба.</p> <p>Око производне јединице на којој се одвија органска производња треба да се одржава природна вегетација, као заштитна зона према земљишту на коме се не одвија производња према методама органске производње.</p> <p>Производња у поликултури треба да се одвија под условом да се у потпуности поштују критеријуми за остале врсте риба које се узгајају у поликултури, а који су наведени у спецификацији.</p>
Приноси	Укупна дозвољена производња риба је 1500 kg/ha годишње.

7. Органска производња тропских риба слатких вода
Односи се на следеће тропске рибе слатких вода:

- 1) Chanos chanos,
- 2) тилапија (*Oreochromis spp.*),
- 3) сијамски сом (*Pangasius spp.*).

Системи производње	Рибањаци и кавези
Максимална густина	Сијамски сом: 10 kg/m ³ Тилапија: 20 kg/m ³

II - Органска производња шкампа и слатководних рачића

Односи се на шкампе (*Penaeidae*) и слатководне рачиће (козице), (*Macrobrachium spp.*)

Успостављање производних јединица	Локација за узгој треба да буде таква да се утицај јединице за узгој на околину сведе на најмању могућу мјеру. Базени треба да буду од природне глине. Мангрови не треба да се уништавају.
Период конверзије	Шест мјесеци за базен, везано за нормалан животни вијек узгајаних шкампа.
Поријекло матичног јата	Најмање половина матичног јата треба да буде припитомљено после три године узгоја. Остатак треба да буду здрави дивљи организми који потичу из система одрживе аквакултуре. Прије увођења у узгој, треба да се изврши обавезна провјера прве и друге генерације матичног јата.
Ампутација тентакула	Не треба да се врши.
Максимална густина држања и ограничења у производњи	Сјеме: највише 22 пост-ларви по m ² Максимална количина био-маса: 240 g/m ²

III - Органска производња мекушаца и бодљокожаца

Систем производње	<p>Дуге линије, сплавови, култивација на дну, мрежасте вреће, кавези, стубови и остали системи држања.</p> <p>За узгој шкољки на сплавовима број падајућих конопца не треба да прелази један падајући конопца по квадратном метру површине.</p> <p>Максимална дозвољена дужина падајућег конопца је 20 m.</p> <p>Прорјеђивање падајућих конопца не треба да се врши у току производног циклуса.</p>
-------------------	---

Дијељење конопца може да се врши, али да се на тај начин не повећава густина држања.

ПРИЛОГ 5

МАКСИМАЛНО ДОЗВОЉЕНИ БРОЈ ЖИВОТИЊА ПО ХЕКТАРУ У ОРГАНСКОЈ СТОЧАРСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ

Врста и категорија животиње	Максималан број животиња по хектару (ha) (еквивалент 170 kg N/ha/ години)
Коњи преко 6 мјесеци старости	2
Телад за тов	5
Остала говеда млађа од 1 године	5
Мушка говеда од 1 до 2 године	3,3
Женска говеда од 1 до 2 године	3,3
Мушка говеда од 2 године и старија	2
Јунице за тов	2,5
Музне краве	2
Излучене музне краве	2
Остале категорије крава	2,5
Зечице за одгоје	100
Овце	13,3
Козе	13,3
Прасад	74
Крмаче	6,5
Прасад за тов	14
Остале категорије свиња	14
Кокоске	580
Квочке	230

ПРИЛОГ 6

МИНИМАЛНЕ УНУТРАШЊЕ И СПОЉАШЊЕ ПОВРШИНЕ СМЈЕШТАЈА ЗА РАЗЛИЧИТЕ ВРСТЕ И КАТЕГОРИЈЕ ЖИВОТИЊА У ОРГАНСКОЈ СТОЧАРСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ

1. ГОВЕДА, ОВЦЕ И СВИЊЕ

Врсте животиње	Минимум живе ваге (kg)	Унутрашње површине (доступне животињи) m ² /грлу	Спољашње површине (површине за кретање, без пашњака) m ² /грлу
Говеда и коњи за узгој и тов	до 100	1,5	1,1
Музне краве		6	4,5
Бикови		10	30
Овце и козе		1,5 за овцу/ козу	2,5
		0,35 за јагње/ јаре	0,5
Приплодне крмаче са прасадима до 40 дана		7,5 за крмачу	2,5
Товне свиње	до 50 до 85 до 110 преко 110 kg	0,8 1,1 1,3 1,5	0,6 0,8 1 1,2
Прасад	преко 40 дана и до 30 kg	0,6	0,4
Приплодне свиње		2,5 за крмачу	1,9
		6 за нераста Ако се простор користи за природно парење:	10 m ² / нерасту

2. ЖИВИНА

Врсте животиње	Број грла по m ²	Унутрашње површине (доступне животињи)		Спољашње површине (доступне површине m ² /грлу)
		Дужина пречке (cm) по грлу	Гнијездо	
Носиље	6	8	7 носиља по гнијезду, или у случају заједничког гнијезда 120 cm ² /грлу	4, обезбјеђујући да се граница 170 kg N по хектару годишње испоштује
Товна живина (у фиксним објектима)	10 са максимумом од 21 kg живе ваге/m ²	20 (само за бисерке)		4 бројлери и бисерке 4,5 патке 10 ћурке 15 гуске За све поменуте врсте лимит је 170 kg N по хектару годишње
Товна живина у преносивом објекту	16* у преносивом објекту, са максимумом од 30 kg живе ваге по m ²			2,5 обезбјеђујући да се граница 170 kg N по хектару годишње испоштује

* Само у случају да површина преносивих објеката не прелази 150 m².

ПРИЛОГ 7

ХРАНИВА ЗА ЖИВОТИЊЕ

1. Храна за животиње биљног поријекла из конвенционалне производње

1.1. Житарице, сјеме, њихови производи и нуспроизводи:

- Овас као зрно, пахуљице, љуспице, сачма и мекиње,
- Јечам као зрно, протеин, сачма,
- Пиринач (рижа) као клица,
- Просо као зрно,
- Раж као зрно, сачма,
- Сирак као зрно,
- Пшеница као зрно, сачма, мекиње, глутенизована сточна храна, глутен и клица,
- Пир као зрно,
- Тритикале као зрно,
- Кукуруз као зрно, мекиње, сачма, клице и глутен,
- Сладна прашина,
- Пивска жита.

1.2. Уљано сјеме, уљано воће, њихови производи и нуспроизводи:

- Репино сјеме као љуска и пресовано,
- Соја зрно као зрно, пржена и у љускама,
- Сунцокретово сјеме као сјеме и пресовано сјеме,
- Памук сјеме као сјеме и пресовано сјеме,
- Ланено сјеме као сјеме и пресовано сјеме,
- Сусам као сјеме и пресовано сјеме,
- Палмино језгро као пресовано,
- Бундевино сјеме као пресовано,
- Маслина, маслинова пулпа,
- Биљна уља (из физичке екстракције маслине).

1.3. Сјеме легуминоза, њихови производи и нуспроизводи:

- Леблебија као сјеме, сачма и мекиње,
- Грашак као сјеме, мекиње и сачма,

- Грахор као сјеме подвргнуто одговарајућем температурном третману, мекиње и сачма,

- Боб као зрно, сачма и мекиње,
- Пасуљ као зрно, сачма и мекиње,
- Грахорица као сјеме, сточно брашно и мекиње,
- Лупина као зрно, сачма и мекиње.

1.4. Кртола (гомољ), коријење, њихови производи и нуспроизводи:

- Пулпа шећерне цвекле,
- Кромпир,
- Слатки кромпир као кртола,
- Пулпа кромпира (нуспроизвод екстракције кромпировог скроба),
- Кромпиров скроб,
- Кромпиров протеин,
- Маниока.

1.5. Остало сјеме и воће, њихови производи и нуспроизводи:

- Рогач,
- Рогачева махуна и брашно,
- Бундева,
- Пулпа цитруса,
- Јабукe, дуње, крушке, брескве, смокве, грождја и пулпа,
- Кестен,
- Орах као пресован,
- Љешник као пресован,
- Какао ољуштен и пресован,
- Жир.

1.6. Кабаста сточна храна и крмно биље:

- Луцерка,
- Луцеркино брашно,
- Дјетелина,
- Брашно дјетелине,
- Зелена трава (добијена од кабасте сточне хране),
- Брашно од траве,
- Сијено,
- Силажа,
- Слама од житарица,
- Кртоласте биљке за сточну храну.

1.7. Остале биљке, њихови производи и нуспроизводи:

- Меласа,
- Брашно од алги (добијено сушењем и гњечењем алги и спиранњем у циљу редукције јода),
- Биљни екстракти и прах,
- Екстракти биљних протеина (потпуно предвиђени за младе животиње),
- Зачини,
- Биљке.

2. Храна за животиње животињског поријекла

2.1. Млијeko и млијечни производи:

- Сирово млијeko,
- Млијeko у праху,
- Обрано млијeko, обрано млијeko у праху,
- Млаћеница, млаћеница у праху,
- Сурутка, сурутка у праху, сурутка са ниским садржајем шећера, суруткени протеини у праху (екстраховани физичким третманом),
- Казеин у праху,
- Лактоза у праху,
- Усирено и кисело млијeko.

2.2. Рибе, остале морске животиње, њихови производи и нуспроизводи:

- Риба,
- Рибље уље и нерафинисано рибље уље бакалара,
- Морске шкољке или ракови аутолизати,
- Хидролизати и протеолизати, добијени ензимском реакцијом, било да су или нису растворљиви у форми, једино предвиђене за водене животиње и младе животиње,

- Рибље брашно,
- Брашно љускара.

Користе се као храна за врсте које нису биљоједи и под условом да потичу из одрживе аквакултуре.

2.3. Јаја и производи од јаја

Користе се као храна у исхрани живине, пожељно са истог га-здинства.

3. Храна за животиње минералног поријекла

3.1. Натријум:

- Нерафинисана морска со,
- Крупна морска со,
- Натријум-сулфат,
- Натријум-карбонат,
- Натријум-бикарбонат,
- Натријум-хлорид.

3.2. Калијум:

- Калијум-хлорид.

3.3. Калцијум:

- Литогамнион и мерл,
- Љуштуре водених живота (укључујући уситњене рибље кости),
- Калцијум-карбонат,
- Калцијум-лактат,
- Калцијум-глуколат.

3.4. Фосфор:

- Дефлуорисани дикалцијум-фосфат,
- Дефлуорисани монокалцијум-фосфат,
- Мононатријум-фосфат,
- Калцијум-магнезијум фосфат,
- Калцијум-натријум фосфат.

3.5. Магнезијум

- Магнезијум-оксид (анхидрирани магнезијум),
- Магнезијум-сулфат,
- Магнезијум-хлорид,
- Магнезијум-карбонат,
- Магнезијум-фосфат.

3.6. Сумпор:

- Натријум-сулфат.

ПРИЛОГ 8

ПРОИЗВОДИ, ОДНОСНО ДОДАЦИ У ПРОИЗВОДЊИ ХРАНЕ ЗА ЖИВОТИЊЕ КОЈИ СЕ МОГУ КОРИСТИТИ У ИСХРАНИ ЖИВОТИЊА

1. Адитиви за сточну храну

У исхрани животиња користе се адитиви произведени у складу са прописима који уређују област хране и хране за животиње.

1.1. Витамини, минерали и друге супстанце у храни за животиње

а) Витамини:

- Витамини који потичу из природних сировина,
- Синтетички витамини који су идентични природним витаминима за моногастричне и животиње аквакултуре,
- Синтетички витамини А, D и Е који су идентични природним витаминима за преживаре, уз претходно одобрење овлашћене контролне организације, на основу процјене могућности да ли преживари који се узгајају методама органске производње добијају неопходне количине наведених витамина кроз редовни оброк.

б) Микроелементи:

- E1 Гвожђе/жељезо:
феро(II)-карбонат,
феро(II)-сулфат монохидрат и/или хептахидрат,
феро(III)-оксид;
- E2 Јод:
калцијум-јодид, анхидровани,
калцијум-јодид, хексахидрат,
натријум-јодид;
- E3 Кобалт:
кобалт(II)-сулфат монохидрат и/или хептахидрат,
основни кобалт(II)-карбонат, монохидрат;

E4 Бакар:

- бакар(II)-оксид,
основни бакар(II)-карбонат, монохидрат,
бакар(II)-сулфат, пентахидрат;

E5 Манган:

- манган(II)-карбонат,
манган-диоксид и манган-триоксид,
манган(II)-сулфат, монохидрат и/или тетрахидрат;

E6 Цинк:

- цинк-карбонат,
цинк-оксид,
цинк-сулфат монохидрат и/или хептахидрат;

E7 Молибден:

- амонијум-милибдат, натријум-милибдат;

E8 Селен:

- натријум-селенат,
натријум-селенит;

в) Ензими и микроорганизми

1.2. Адитиви у храни за животиње

а) Конзерванси

- E 200 Сорбинска киселина
- E 236 Мравља киселина*
- E 260 Сирћетна киселина*
- E 270 Млијечна киселина*
- E 280 Пропионска киселина*
- E 330 Лимунска киселина;

(* Само када временски услови не дозвољавају адекватну ферментацију.)

б) Антиоксиданси

E 306 – Токоферол, богат екстрактима природног поријекла, користи се као оксидант,

- Природне антиоксидативне супстанце (користе се ограничено у храни за водене животиње);

в) Емулгатори, учвршћивачи и средства против згрушавања:

- E 470 Калцијум стеарат природног поријекла,
- E 551b Колоидни силицијум-диоксид,
- E 551c Киселгур (диатомизована земља, пречишћена),
- E 558 Бентонит,
- E 559 Каолинска глина (алуминијум-силикат),
- E 560 природна мјешавина стеалита и хлорита,
- E 561 Вермикулит,
- E 562 Сепиолит,
- E 599 Перлит;

г) Адитиви за силажу.

1.3. Ензими, квасци и бактерије одобрени за употребу као додаци у исхрани животиња

Коришћене млијечне, мравље, пропионске и сирћетне киселине у производњи силаже је дозвољено само када временски услови не дозвољавају адекватну ферментацију.

д) Агенси за мућење и стабилизацију

Лецитин органског поријекла (ограничен на коришћење за храну за животиње аквакултуре).

2. Одређене супстанце које се користе у исхрани животиња

Наведене супстанце морају бити декларисане за коришћење у храни за животиње.

- Пивски квасци:
- *Saccharomyces cerevisiae*
- *Saccharomyces carlsbergiensis*.

3. Супстанце за производњу силаже:

- морска со,
- груба камена со,
- сурутка,
- шећер,
- шећерна репа,
- брашно од житарица,
- меласа.